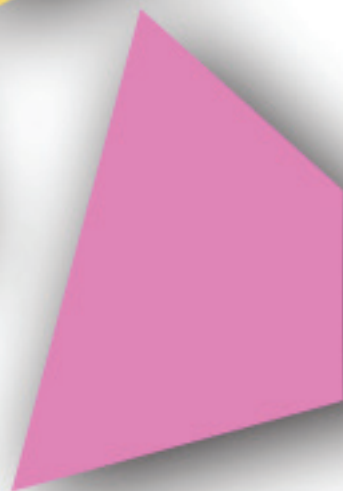
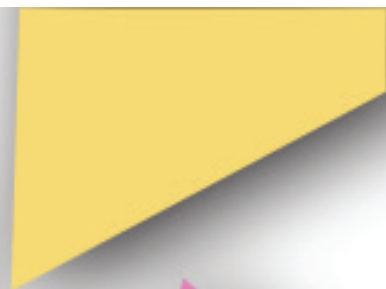

TOGETHER

**Приручник за
наставнике
за сервисно учење
у школама**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

САДРЖАЈ

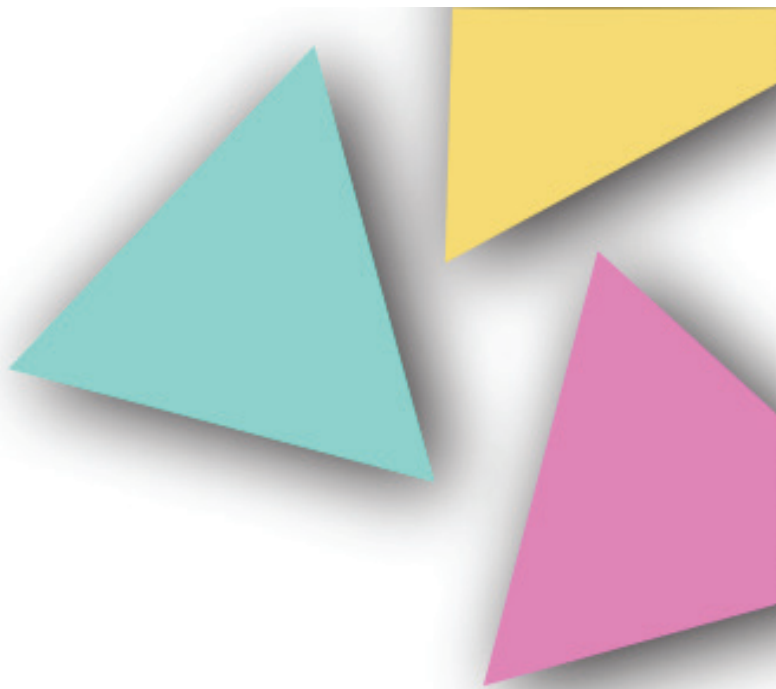
<i>1. Изазов културног наслеђа и заједнице</i>	<i>6</i>
<i>2. Настава уз сервисно учење</i>	<i>14</i>
<i>3. Предности приступа сервисном учењу</i>	<i>22</i>
<i>4. Методологија сервисног учења</i>	<i>28</i>
<i>5. Евалуација и исходи учења</i>	<i>37</i>
<i>6. Платформа и ресурси</i>	<i>50</i>
<i>7. Одговори теста за самопроцену</i>	<i>61</i>
<i>8. Референце</i>	<i>62</i>
<i>9. Додатна литература</i>	<i>65</i>

TOGETHER Пројектно истраживање је посвећено разумевању и неговању потенцијала свих људских бића, укључујући расу, етничку припадност, религију, пол, сексуалну оријентацију, способности, класу и етничку припадност.

TOGETHER тим посвећен је дељењу истраживања на начине који су приступачни и ефикасни кроз низ понуда за професионални развој који подржава наставнике у Европској унији.

TOGETHER активно прихвата и тражи различитост у свом пројектном тиму. Природа нашег истраживања захтева да чланови тима донесу низ дисциплина, позадина, гледишта и проживљених искустава у пројектни простор. Истраживање потенцијала ученика и наставника захтева истраживачку заједницу која одражава разноликост у својим различитим димензијама—укључујући расу, етничку припадност, сексуалну оријентацију, пол, социоекономски статус, културу, националност, језик, способности, године и стручност. Као заједница ученика, активно учествујемо у сталним приликама да продубимо наше разумевање различитости, инклузије, једнакости и културне припадности.

1

Изазов културног наслеђа и заједнице

САДРЖАЈ

1. Врсте културне баштине – материјалне и нематеријалне
2. Заједница – улога и функција
3. Претње културном наслеђу
4. Одрживост, дигитализација и културно наслеђе

ДО КРАЈА ОВЕ ЈЕДИНИЦЕ, ЋЕТЕ:

1. препознати и навести различите врсте културног наслеђа
2. разумети важност димензије заједнице за културно наслеђе
3. идентификовати постојеће и потенцијалне претње културном наслеђу
4. разумети како сачувати културно наслеђе и унапредити га коришћењем дигиталних

ПРЕТХОДНА ОЦЕНА

Колико знате о теми? Можете сами да процените своје знање користећи следећи сет питања:

1. Да ли знате разлику између материјалног и нематеријалног културног наслеђа?
2. Можете ли навести 3 примера културног наслеђа?
3. Зашто мислите да је заједница важна у односу на културно наслеђе?

1.1. Врсте културног наслеђа – материјално и нематеријално

„Културно наслеђе је наша веза са прошлошћу која се оживљава у садашњости. Она обликује наше размишљање и идентитет, наше окружење и места у којима живимо“. (Иновације у истраживању културног наслеђа. Европска Унија, 2018).

Дефинисање појма културног наслеђа није ни лако ни једноставно. Уопштено говорећи, то се односи на све што има изузетну универзалну вредност у погледу културе, вредности и традиције. Када је у питању очување баштине, највећи заштитник баштине је УНЕСКО, који је усвојио низ међународних конвенција о заштити културних добара, првобитно насталих у контексту светских ратова. Ове конвенције су поставиле темеље за настанак општег законодавства на међународном нивоу.

То је довело до Генералне конференције УНЕСКА, која је 16. новембра 1972. усвојила Препоруку о заштити културног и природног наслеђа на националном нивоу. Ова Конвенција је кључна јер је успоставила заједничку међународну политику о очувању и промоцији места која се сматрају од „изузетне универзалне вредности“.

Ова конвенција разликује људско наслеђе у два различита типа: културно и природно, који заузврат групишу различите елементе, као што је приказано у следећој табели:

КУЛТУРНА БАШТИНА	ПРИРОДНО НАСЛЕЂЕ
<ul style="list-style-type: none">• споменици• групе архитектонских објеката• локације	<ul style="list-style-type: none">• природне карактеристике• геолошке и физиографске формације• природне локације

Табела 1. Културно и природно наслеђе

Конвенција групише и дефинише културно и природно наслеђе на следећи начин:

Културна баштина:

Споменици: архитектонска дела, монументална дела скулптуре и сликарства, елементи или структуре археолошке природе, натписи, пећински домови и обележја, који су од изузетне универзалне вредности са становишта историје, уметности или науке;

Групе објеката: групе одвојених или повезаних објеката који због своје архитектуре, хомогености или места у пејзажу имају изузетну универзалну вредност са становишта историје, уметности или науке;

Локалитети: дела човека или комбинована дела природе и човека, и подручја укључујући археолошка налазишта која су од изузетне универзалне вредности са историјске, естетске, етнолошке или антрополошке тачке гледишта.

Природно наслеђе:

Природне карактеристике које се састоје од физичких и биолошких формација или група таквих формација, које су од изузетне универзалне вредности са естетске или научне тачке гледишта;

Геолошке и физиографске формације и прецизно оцртане области које чине станиште угрожених врста животиња и биљака од изузетне универзалне вредности са становишта науке или заштите;

природни локалитети или прецизно оцртани природни простори изузетне универзалне вредности са становишта науке, очувања природних лепота“.

ICCROM је 1992. године добио задатак да имплементира Конвенцију. Током времена, УНЕСКО је проширио концепт културног наслеђа тако што је поделио између нематеријалних и материјалних приказа наслеђа, али међусобно зависних, како је наведено у Конвенцији о заштити нематеријалног културног наслеђа из 2003. године.

Материјално или материјално културно наслеђе

Материјално наслеђе се прво препознаје и штити, јер његова вредност и аутентичност лежи у физичком атрибуту, који се односи на нешто материјално, што се може додирнути (као што су археолошка налазишта, споменици, грађевине итд.).

Али како каже Досон Муњери (2004), „предмети, колекције, зграде итд. постају препознати као наслеђе када изражавају вредност друштва и тако се опипљиво може разумети и тумачити само кроз нематеријално. Друштво и вредности су стога суштински повезани“.

Нематеријално културно наслеђе

Иако се у последње време говори о заштити нематеријалне културне баштине, њена вредност је процењива. Под нематеријалним културним наслеђем, с друге стране, подразумевамо све оно што није материјално или физичко и стога укључује нематеријално наслеђе везано за традицију, културу и вредности, као што су језички израз, усмена традиција, извођачке уметности, друштвене праксе, ритуали, свечани догађаји, знања и праксе о природи и простору или знања и вештине за производњу традиционалних заната (УНЕСКО). Значај ове врсте наслеђа представља нит знања и вредности које се преносе са генерације на генерацију и које представљају ко смо ми у свету.

УНЕСКО наводи низ карактеристика специфичних за нематеријалну културну баштину:

- традиционална, савремена и жива у исто време: није ограничена на традиције наслеђене из прошлости;
- инклузивна: корени из прошлости који такође повезују нашу садашњост и нашу будућност, и представљају наш идентитет као заједнице;
- репрезентативна: зависи од духа заједнице и од оних који преносе традиције, вредности и обичаје на узастопне генерације;
- заснована на заједници: препозната је као таква од стране саме заједнице која је негује и преноси даље.

1.2. Заједница – улога и функција

Можете се запитати какве су везе између заједница и различитих типова културног наслеђа. Овај однос је двострук: с једне стране, заједнице играју важну улогу у очувању материјалног и нематеријалног културног наслеђа. С друге стране, културно наслеђе може побољшати кохезију заједница и допринети изградњи идентитета, као и осећаја припадности. Као што ћемо видети, овај однос је посебно важан за нематеријалну културну баштину.

Важна референца за разумевање ове теме је Оквирна конвенција о вредности културног наслеђа за друштво из 2005. (Фаро конвенција) коју је усвојио Савет Европе. Конвенција „промовише шире разумевање наслеђа и његовог односа према заједницама и друштву и подстиче грађане да препознају значај објеката и локација културног наслеђа кроз значења и вредности које им ови елементи представљају“ (Савет Европе, 2020). Уз документ је приложен акциони план који има за циљ превођење Конвенције у праксу. Акциони план дефинише заједнице наслеђа као „самоорганизоване, самоуправне групе појединаца који су заинтересовани за прогресивну друштвену трансформацију односа између људи, места и прича, са инклузивним приступом заснованим на побољшаној дефиницији наслеђа“.

Релевантност ове конвенције лежи у чињеници да је померила парадигму са заштите конкретних објеката, збирки, споменика и локалитета на интерактивну природу културног наслеђа, препознајући да је оно дефинисано и редефинисано људским деловањем и не сме бити доживљено као статично или непроменљиво. Наглашава важне аспекте наслеђа јер се односи на људска права и демократију и промовише шире разумевање наслеђа и његовог односа са заједницама и друштвом. Конвенција стога помаже да се разуме да су споменици, објекти и локације важни због значења и употребе коју им људи приписују и вредности коју представљају за заједницу, а не само због њиховог постојања (СТЕПС пројекат 2018).

Друга важна референца је Конвенција Унеска о заштити нематеријалног културног наслеђа из 2003. године. Члан 15. каже да ће „у оквиру својих активности на заштити материјалног културног наслеђа, свака држава потписница настојати да обезбеди што је могуће шире учешће заједница, група и, по потреби, појединаца који стварају, одржавају и преносе такво наслеђе, и активно су укључени у њено управљање.“ Заиста, културне и друштвене активности као што су фестивали, догађаји или само свакодневна рекреативна искуства и праксе пружају могућности за интеракцију са људима различитог порекла и не само да унапређују плуралистички идентитет заједнице, већ и јачају уско испреплетени однос између заједнице и ширег окружења у исто време.

Модерно схватање културног наслеђа је стога снажно повезано са локалним заједницама и то има релевантне импликације за урбани развој заснован на наслеђу. Због тога су за пројекте наслеђа потребни интердисциплинарни тимови са различитим научним и радним искуством да би разумели сложеност и осигурали да се заједнице консултују или активно ангажују у стратешким одлукама ((Ripp, 2018).

У процесима конзервације, ова интердисциплинарност се налази у науци о конзервацији, која мора усвојити концепт „интегрисане конзервације“. Појам је развијен у концептима колаборативног и партиципативног очувања који се фокусирају на стимулацију свих заинтересованих страна укључених у процес (културну, друштвену, економску и еколошку) у активно укључивање грађана.

Ангажовање грађана у партиципативном очувању укључује информисање, слушање, разумевање, саветовање, укључивање, сарадњу и оснаживање људи. Ово се може десити на различитим нивоима, такође у зависности од спремности заједнице да се ангажује. Учесће може бити чак и не добровољно, на пример када грађани природно користе наслеђе, као у случају историјског објекта, или пасивно, када су људи изложени примању информација о томе на мање или више интерактиван начин. Учесће се може подстицати давањем награда грађанима, на примеру учешћа у живим

лабораторијама и коришћења ИКТ платформи, или може произаћи из намере појединаца да нешто ураде добро за заједницу, као што је случај са волонтерским активностима ((Spiridon, P.; Sandu, I., 2015).

Укратко, значај културног наслеђа лежи у његовом значају за локалне заједнице као и значењу које му се приписује. Стога грађани морају бити укључени у процес доношења одлука које се њих тичу, као и у процес очувања традиције и других врста нематеријалног наслеђа.

1.3. Претње културном наслеђу

Културно наслеђе, и материјално и нематеријално, може бити подложно догађајима или ризицима који могу угрозити његово постојање. Како је културно наслеђе од непроцењиве вредности, јер је јединствено и незаменљиво, наша је дужност да анализирамо могуће ризике и што више га сачувамо.

Културно наслеђе може бити угрожено деловањем ендегених или егзогених фактора, што може довести до губитка његове вредности. То се може десити из различитих разлога. За материјално културно наслеђе, на пример, могу настати ризици због погоршања утицаја изазваних климатским променама, временским утицајем (нпр. губитак боје на слици) или губитком информација о одређеном објекту.

На следећој слици је дат преглед најчешћих ризика којима су предмети културног наслеђа изложени:

Слика 1. Ризични агенси за културну баштину - Source: Pedersoli Jr., J.L, Antomarchi, C. et Michalski S. (2016). Guide to Risk Management. ICCROM https://www.iccrom.org/wp-content/uploads/Guide-to-Risk-Management_English.pdf

Процена ризика треба да прати поделу коју је предложио ICCROM (Pedersoli Jr., JL, Antomarchi. C. Michalski S. 2016.), која дели ризике на:

- **ретке догађаје:** То су необични догађаји (отприлике једном у 100 година), који се ретко дешавају (нпр. поплаве, земљотреси, озбиљни пожари, крађе);
- **уобичајени догађаји:** Ови догађаји се дешавају неколико пута у једном веку (нпр. цурење воде, земљотреси, мали пожари, колапси);
- **кумулятивни процеси:** То су чести догађаји који се јављају континуирано или периодично, углавном су везани за старење материјалног културног наслеђа (нпр. жутило папира, бледење неких боја, корозија или ерозија).

Важно је идентификовати ризике и могуће претње културном наслеђу како бисмо могли да размишљамо како да их избегнемо или отклонимо од самог почетка.

Међутим, ризици и претње не односе се само на материјално културно наслеђе, већ и на нематеријално.

Претње преношењу оваквог живог наслеђа долазе од фактора као што су друштвене и демографске промене које смањују међугенерациски контакт, на пример од миграција и урбанизације које често удаљавају људе од старијих особа које памте, од наметања формалног образовног система који обезвређује традиционално знање и вештине, или из наметљивих масовних медија. Одговор на такве претње мора доћи од дотичних заједница и група, уз помоћ локалних организација, њихових влада и међународне заједнице представљене у Генералној скупштини држава чланица Конвенције ИСН. (Transmission - intangible heritage - Culture Sector - UNESCO)

Добро управљање ризиком треба да буде у стању да спречи ризик и, ако је потребно, благовремено реагује на учињену штету.

1.4. Одрживост, дигитализација и културно наслеђе

Дигитализација примењена на културно наслеђе је процес који транспонује суштину културних објеката представљених у свом физичком облику у дигитални свет и може их учинити доступним посетиоцима са било ког места и у било које време на ефикасан начин. Дигитализација се може посматрати не само као акција већ и као процес. То не значи само очување, каталогизацију и ширење наслеђа, већ и разматрање аспеката који долазе са коришћењем и укључивањем јавности.

Док већина институција културног наслеђа улаже у дигитализацију у сврху очувања, знања и ширења, друге се фокусирају на ширење своје публике и коришћење дигиталног садржаја. Приступачност и уживање постају мантра која може створити познати ефекат мултипликатора културе који ће генерисати позитивне економске и друштвене екстерне ефекте.

Културна одрживост

Концепти економске и еколошке одрживости су одавно познати, док је културна одрживост тек недавно скицирана.

Процес дефинисања културе као четвртог стуба одрживог развоја уведен је 2002. године, када је предложена Агенда 21 за културу; појавила се нова категорија. Са становишта еколошке одрживости, улога дигитализације културног наслеђа је његово очување. Штавише, дигитализација може учинити културно наслеђе доступнијим смањењем проблема неједнаког приступа културним информацијама.

И саме институције културног наслеђа посветиле су се овом новом начину комуникације са својом публиком, препознајући да дигитализација може донети бројне предности. На пример, демократизација културе и знања.

Али да би се постигла пуна културна одрживост, посебно у погледу дигиталног садржаја, потребне су јасне и поновљиве стратегије организације и управљања. У ствари, дигитални садржај захтева посебне алате као што су јединствене платформе за приступ наслеђу, које су корисне за побољшање искуства посетилаца, развој образовног садржаја, креирање докумената, са последичним и релевантним економским последицама. Концепт одрживог културног развоја произилази, у ствари, из економског значаја који се приписује културном наслеђу. Стога се може сматрати капиталом чија вредност произилази из материјалних и нематеријалних средстава која га чине. Теоријска основа за овај концепт произилази из теорије културног капитала, која се може повезати са оним природног капитала из којег је настао концепт одрживог развоја.

Еуропеана портал европске баштине

Еуропеана је највећи европски портал о културном наслеђу који је покренут у новембру 2008. године и суфинансира га Европска комисија.

Еуропеана пружа ентузијастима, професионалцима, наставницима и истраживачима у области наслеђа дигитални приступ материјалу европског културног наслеђа.

Еуропеана тренутно пружа приступ више од 50 милиона јединица из европских библиотека, музеја, архива, галерија и аудиовизуелних колекција, окупљајући доприносе које су већ дигитализирале различите институције из 28 земаља чланица ЕУ на 30 језика. Више од 3.500 културних институција доприноси дељењу свог културног садржаја. Заинтересоване стране се крећу од међународних музеја до регионалних архива или других мањих институција из свих земаља чланица ЕУ. Неке од најважнијих институција су Ријксмусеум у Амстердаму, Лувр у Паризу и међународне библиотеке попут Британске библиотеке у Лондону.

Дигитални објекти и колекције које корисници могу пронаћи у оквиру Еуропеане не чувају се на централном рачунару, већ остају доступни културним институцијама које су их угостиле на својим мрежама.

Искуство Еуропеане у пружању културних услуга побољшава друштвену укљученост и кохезију кроз своју способност да развије међукултурални дијалог. Дакле, платформа остварује поврат у виду друштвених бенефиција, јер многе институције културе, посебно оне чији је примарни циљ инклузивност у својим пројектима, омогућавају приступ различитим групама као публици и решавају питања заступљености и учешћа унутар самих институција.

Еуропеана се директно бави са три аспекта социјалне укључености, а то су: приступ, представљање и учешће. Док су прва два очигледна, трећи је остварив обезбеђивањем алата за учешће кроз заједничке иницијативе друштвених медија.

Коначно, чини се да је Еуропеана корисно средство за промоцију туризма како на европском тако и на међународном нивоу: кроз платформу је могуће сагледати огромно наслеђе које би могло да помогне планирању путовања додавањем вредности кроз искуство знања везано за стицање културних информација.

Што се тиче користи које институције укључене у процес дељења извлаче од Еуропеане, оне у суштини проистичу из повећања вредности сопственог садржаја. Корисници добијају другачију и бољу позицију у погледу видљивости у друштву. Без Еуропеане, фрагментација база података које користе институције културног наслеђа довела би до знатно већих трошкова развоја и недовољног улагања у валоризацију и одржавање дигиталних ресурса. Њено присуство уравнотежује ова финансијска потраживања, што доводи до одрживог коришћења све оскуднијих економских ресурса доступних културном сектору.

САМОПРОЦЕНА

Шта сте научили из ове јединице? Можете сами да процените своје знање користећи следећи сет питања:

1. Шта је од наведеног врста нематеријалног културног наслеђа?

- Ајфелов торањ
- Велики кањон
- Танго

2. Шта је од следећег тачна дефиниција материјалног културног наслеђа?

- Физички артефакти који се производе, одржавају и преносе међугенерациски у друштву
- Вежбе, репрезентације, изражавања, знања, вештине које заједнице, групе и, унеким случајевима појединци препознају као део свог културног наслеђа
- Природне карактеристике које се састоје од физичких и биолошких формација или група таквих формација, које су од изузетне универзалне вредности са естетске или научне тачке гледишта

3. Зашто је Фаро конвенција важна за културно наслеђе?

- Зато што промовише правилно управљање ризицима везаним за културно наслеђе
- Зато што је први пут утврдила улогу и вредност културног наслеђа за све заједнице света
- Зато што промовише шире разумевање наслеђа и његовог односа са заједницама и друштвом и подстиче грађане да препознају значај објеката и локација културног наслеђа кроз значења и вредности које им ови елементи представљају.

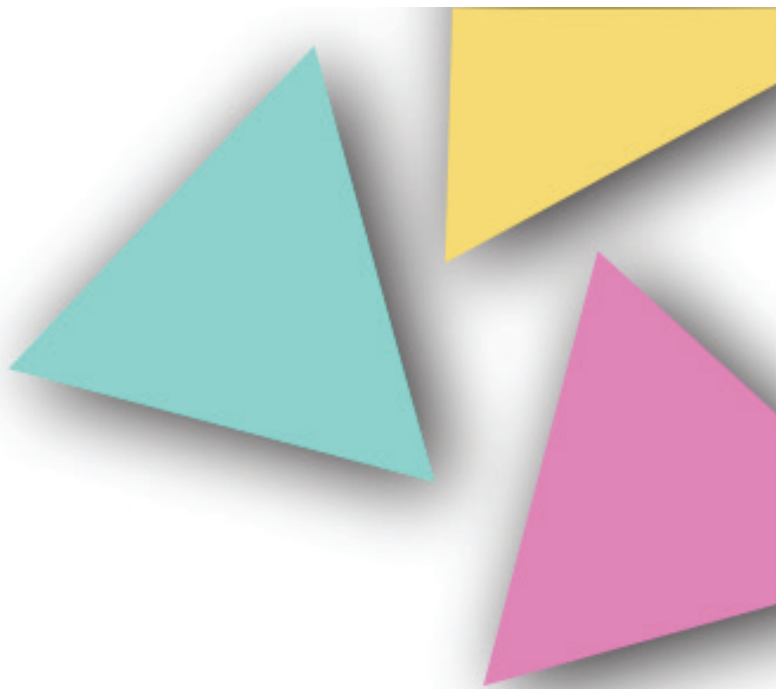
4. Шта од следећег НЕ представља ризик за културно наслеђе?

- вода
- рестаурација
- штеточине

5. Које су предности дигитализације културног наслеђа? (Више од једног одговора је тачно)

- Омогућава да културно наслеђе буде доступно посетиоцима са било ког места и у било које време
- Омогућава очување, каталогизацију и ширење наслеђа, такође узимајући у обзир аспекте који долазе са коришћењем и укључивањем јавности.
- Доприноси очувању еколошке одрживости културног наслеђа
- Све наведено

2

Настава уз услужно учење

САДРЖАЈ

1. Учење услуга – дефиниција, порекло, могућности и циљеви
2. Кључни предуслови, ограничења и изазови сервисног учења
3. Приступ, стилови, наставне методе које користите у сервисном учењу

ДО КРАЈА ОВЕ ЈЕДИНИЦЕ, ТРЕБАЛО БИ ДА:

1. Дефинишете услужно учење и његове могућности и циљеве
2. Објасните порекло услужног учења
3. Приступ, стилови, наставне методе које се користе у служби учење

ПРЕТХОДНА ПРОВЕРА

Колико знате о овоме? Можете сами да процените своје знање користећи следећи сет питања:

1. Да ли сте упознати са концептом услужног учења?
2. Какав је однос између школе и заједнице?
3. Како идентификовати потребе заједнице?

2.1. Сервисно учење – дефиниција, порекло, могућности и циљеви

Дефиниција

Сервисно учење је образовни приступ у којем ученик учи теорију у учионици док истовремено волонтира у агенцији (обично непрофитној или друштвеној групи) и бави се рефлексивним активностима како би продубио своје разумевање онога што учи. То је циклус теорија, пракси и алата за размишљање за проширење знања и вештина критичког мишљења за друштвене промене. Такође се односи на концепте као што су грађански ангажман, развој заједнице, заговарање, филантропија, друштвене промене, волонтеризам, рад у заједници и искуствено учење.

Као резултат сервисног учења, ученици уче више о заједници и себи, док испуњавају потребе заједнице и испуњавају захтеве у учионици. Учествовати могу студенти у било којој дисциплини. Курсеви су обично најдиректније повезани са курсевима друштвених наука (на пример: политичке науке, социологија, животна средина и психологија) и предпрофесионалним курсевима (на пример: образовање, социјални рад и бизнис).

То је такође образовни приступ који комбинује циљеве учења са радом у заједници како би се обезбедило прагматично, прогресивно искуство учења уз задовољавање друштвених потреба.

Према Википедији, сервисно учење (Service Learning) је образовни приступ који комбинује циљеве учења са радом у заједници како би се обезбедило прагматично, прогресивно искуство учења уз задовољавање друштвених потреба. Сервисно учење ангажује ученике у услужним пројектима како би применили учење на локалне агенције које постоје и извршили позитивне промене у заједници. (Bradley 2010.)

Ауторка Барбара Џејкоби дефинише сервисно учење као „...облик искуственог образовања у коме се ученици ангажују у активностима које се баве људским потребама и потребама заједнице уз структуриране могућности дизајниране да постигну жељене исходе учења“. (Jacoby 1996.)

Услужно учење је комбинација онога што знамо као формално образовање и примене тог учења на начин оријентисан на услуге. То је врста образовне филозофије која захтева од ученика да покажу своје знање, повезујући на тај начин когнитивно са емоционалним и резултирајући бољим исходима учења. Укључује личне страсти са интелектом, оснажујући ученике да пронађу своју страст и практикују корисне начине да се баве проблемима из стварног света. То је повезано искуство учења које повезује лични развој са когнитивним развојем и покретним осећањима као и мислима. Студенти преузимају идеје о којима уче у теорији и повезују их са стварним проблемима у пракси, стварајући одржива решења за дугорочну трансформацију друштва. Учионица постаје место где се мисао повезује са страхћу, изазивајући промене у стварном свету. Ова филозофија укључује основне идеје прогресивизма као што су демократија, експериментално образовање и индивидуална права. Такође укључује прагматизам, филозофију инспирисану Вилијамом Џејмсом каже да учење треба да буде корисно и да су информације вредне само ако нешто чине. Последњих година ова теорија постаје све популарнија јер професори и академски саветници доводе у питање исходе учења студената који су охрабрени да пронађу и искористе своје страсти да пронађу решења за проблеме око себе. Ово је омогућено идејама демократије и индивидуалних слобода које пружају могућност грађанима да слободно користе своје жеље и интелект како би постали друштвени предузетници; појединци који се баве друштвеним проблемом и постају трансформације у друштву.

Преглед академске литературе о услужном учењу сугерише да се оно може дефинисати као: искуствено учење које интегрише практична искуства у академски курикулум. Његове теоријске и практичне основе проистичу из искуственог образовања и конструктивизма, при чему ова два поља студија помажу да се сервисно учење уобличи као прилика за студенте да своје знање примене на корист заједници (Furco, 2001), и укључује ангажовање заједнице и образовне предности сервисног учења (Parker et al., 2009).

Порекло

Сервисно учење: историја, теорија и проблеми, Бруце В. Спецк и Схерри Ли Хоуп кажу да списи Џона Ђуија о активној природи разумевања и предностима и условима партиципативне демократије „...пружају рану теоријску основу за педагогије у којима се ученици кооперативно баве актуелним друштвеним проблемима.“ У *Building partnerships for Service Learning*, Барбара Јакоби пише да је учење о услугама „засновано на раду истраживача и теоретичара учења, укључујући Џона Дјуија, Жан Пијажеа, Курта Левина, Доналда Шона и Дејвида Колба, који верују да учимо преко комбинација акције и рефлексije“.

Роберт Сигмон је 1979. године позвао на прецизнију дефиницију о сервисном учењу три принципа, у којем је рекао да се термин, који је релативно нов, користи за описивање различитих волонтерских активности и програма искуственог образовања. (Фурцо 1996) Сигмон је писао да је касних 1960-их, Јужни регионални одбор за образовање (СРЕБ) популаризовао модел стажирања услужног учења, који је дефинисао услужно учење као „интеграцију постизања јавних услуга са свесним образовним растом“. Много наставног особља је водило ПЕС покрете; брзо су применили своју академску експертизу на своје локалне заједнице. Слично, њихов услужни рад у локалним заједницама утицао је на њихова научна настојања.

Према *Canadian Journal of Higher Education*, током последње четвртине 20. века, сервисно учење се појавило као „популарна и моћна образовна филозофија и педагошки приступ који је интегрисао академски предмет са примењеним друштвеним ангажовањем и критичком рефлексijом“ (Чамберс, 2009, стр 79). У наставном смислу Сервице Леарнинг, студенти учествују у искуственој активности учења са и за организацију заједнице, и размишљају о тој активности како би стекли „даље разумевање садржаја курса, шире уважавање дисциплине и побољшан осећај грађанске одговорности“ (Брингл и Хаткхер, 1996, стр. 222).

Програми учења у заједници је око средине континуума активности које се крећу од волонтеризма (ближе „сервису“) до стажирања и искуства на терену (ближе „учењу“). Они покушавају да успоставе равнотежу између услуга и циљева учења, и да подједнако користе и пружаоцу услуге и примаоцу услуге (Фурко, 1996).

Укључени партнери (обично непрофитне и организације волонтерског сектора) и циљеви учења (обично фокусирани на друштвене и образовне, као и професионалне циљеве) такође се разликују од других програма искуственог учења. Бутин (2007) представља четири модела ангажовања заједнице (укључујући ЦСЛ): технички, културни, политички и анти-фундаментални. Техничка перспектива наглашава питања ефикасности, квалитета, ефикасности и одрживости иницијатива ангажовања као што је сервисно учење у заједници. Културне перспективе дају привилегију етичким и формативним аспектима, док се политичке перспективе баве питањима конкурентских изборних јединица и њиховим манифестацијама. Ова темељна перспектива полази од премисе да су истине увек локалне, контингентне и интерсубјективне, и стога (А. Таилор 2014) пружа могућности за поновно промишљање нашег света који се подразумева. Бутин тврди да све док свака дисциплина испуњава сопствене академске стандарде за легитимну наставу и стипендије, различити облици ЦСЛ-а могу цветати.

Мичел (2008) идентификује два слична модела Сервисног учења описана као традиционални и критични. Док се традиционални приступ описује као наглашавање услуга без пажње на системе неједнакости, критички приступ има за циљ „разградњу структура неправде“ (стр. 50). Модели које су идентификовали Бутин и Мичел постављају важна питања о различитим начинима на које је сервисно учење концептуално оквишено.

Могућности и циљеви

Према Фурзу (1996), главна сврха услужног учења је да произведе холистички развијене ученике који су способни да мисле, делују и размишљају на основу емпиријских доказа и људских вредности. Сервисно учење је импресивно искуство учења које промовише праксе високих перформанси у наставном плану и програму и води рачуна о развоју вештина критичког мишљења, вештина људи, иновација, предузетничког начина размишљања, отпорности са когнитивном флексибилношћу, емоционалне и контекстуалне интелигенције и страсти ка доживотном учењу. (Килго, Езел Шетс & Пасцарела, 2015; Аванг Хасхим, Каур & Валдез, 2019) повезују учење ученика у учионици са искуствима из стварног света у заједници.

Ученици који учествују у услужном учењу су дубље ангажовани у својим локалним заједницама, стичу практичне вештине, развијају своје каријере и лична интересовања и теже да буду ангажованији грађани.

Важно је да људи буду укључени и свесни своје заједнице како би могли да помогну једни другима и да буду савеснији појединци:

- Сазнајте више о њиховом односу са заједницама којима служе
- Сазнајте више о њиховој способности да служе другима
- Побољшајте своје способности доношења одлука и стекните друге вештине везане за каријеру
- Да боље разумете значење одговорног грађанства
- Да повећате њихову свест о културним разликама

2.2. Кључни предуслови, ограничења и изазови сервисног учења

Сервисно учење је методологија са неколико важних предности за ученике, школе и заједницу. Међутим, могу бити бројни изазови када је у питању извршење. Универзитети који користе сервисно учење идентификовали су пет главних изазова приликом имплементације:

- Педагогија
- Заједница
- Ученици
- Наставници
- Универзитет

Ових пет изазова се могу прилагодити школском окружењу, имајући у виду да школе које користе сервисно учење треба да буду спремне да имплементирају пројекте засноване на учењу ученика. Неки наставници могу сматрати да ће ученици када раде са сервисним учењем изгубити фокус над контролом академског наставног плана и програма. Још један изазов са којим ће се наставници можда морати суочити је страх од губитка контроле над учењем ученика. Да би било успешно, сервисно учење треба да буде интегрисано у наставни план и програм предмета, тако да наставници морају одвојити време да припреме активности које се односе на сервисно учење и приступе оцењивању.

Неки аутори такође верују да је институционална посвећеност критична за потпуни успех сервисног учења у школи, допуњеног јасном комуникацијом.

Стога, наставници имају тенденцију да се опиру имплементацији сервисног учења јер претпостављају да морају потрошити превише времена на развијање методологије и организовање практичних апликација. Такође, треба бити свестан недостатка финансијске и институционалне подршке. Обавезе ученика у вези са активностима које се могу сматрати мање или више ризичним јер много пута развијају активности ван школе.

Према наставницима, перцепција јавности о услужном учењу такође може бити велики изазов са којим се треба суочити.

На питање да идентификују изазове, ученици су истакли:

- Јаз између теорије и праксе.
- Недостатак когнитивне аутономије.
- Недостатак структуралне подршке.
- Однос са заједницом.
- Време.
- Логистика.

2.3. Наставни приступи, стилови, методе које се користе у Услужном учењу

Последњих година дошло је до повећања имплементације образовних пракси високог утицаја, укључујући приступе сервисно учење, широм света.

Ефикасни курсеви сервисног учења теже моделима активног учења који промовишу инклузивно учешће ученика и стављају снажан нагласак на дијалог и рефлексију као примарне начине подучавања и учења. У инструкцији, курсеви сервисног учења обухватају активности и ресурсе који се ослањају и надограђују на сопствено искуство, креативне идеје и „фондове знања“ ученика како би повећали и диверзификовали интелектуалне ресурсе који су доступни свим студентима и да би се испољиле претпоставке, вредности, уверења и осећања која обликују (и понекад ограничавају) одговоре ученика на ново учење. Наставни приступи се обично фокусирају на активно учење и укључују партиципативна предавања, дискусије у целом одељењу и малим групама, панеле и дебате које воде студенти, и сталне могућности за структурисано размишљање које повезују искуства ученика у служби са централним темама, концептима и циљевима.

Истраживање наглашава важност пажљивог планирања, припреме и партнерства у обезбеђивању успешних исхода сервисног учења. Ефикасни, добро осмишљени програми су они који укључују стратегије за стварна партнерства са заједницама, академски су интегрисани и укључују дубоко и суштинско размишљање, и имају план за продубљивање грађанског учења код ученика. Као образовна пракса, сервисно учење испуњава двоструку сврху промовисања домета до заједница и обезбеђивања ресурса за посебна образовна искуства. То чини тако што студентима омогућава приступ различитим културама кроз укључивање заједнице у широк спектар активности које проширују учење, негују лидерске вештине и промовишу грађанску одговорност.

- **Директна услуга** укључује подучавање, сервирање obroка, рад са пацијентима, помоћ избегличкој породици, шетање паса или учешће у догађајима у старачким домовима. Многи курсеви психологије и образовања укључују директну услугу.
- **Индиректна услуга** чини нешто иза кулиса да помогне, као што је организовање догађаја за прикупљање средстава, рад у продавници, складиштење хране, прикупљање донација или садња дрвећа како би се помогло животној средини. Области као што су студије животне средине и социологија имају тенденцију да нуде индиректне могућности услуга.
- **Заговарање** може бити у облику писања писама ученика владиним званичницима, одржавања демонстрација или едукације других о могућим променама политике. Часови политичких наука и кривичног правосуђа често садрже више заступничког рада.

Још једном, неке универзитетске студије нас наводе на дискусију о методологији наставе, као што су:

учење засновано на пројекту – развој личних и професионалних вештина углавном везаних за:

- решавање проблема
- планирање задатака
- доношење одлука
- тимски рад и индивидуална одговорност
- самостално учење
- самопроцена

истраживање – акција – ова методологија има за циљ заједнички рад на практичним питањима у заједници

- идентификовање и анализирање проблеме заједнице;
- проналажење решења за ове проблеме
- тестирање решења у заједницама.

У рад су укључени сваки партнер, заједница, школа, невладине организације, компаније и друге организације. За рад ученика посебан значај могу имати следеће врсте активности.

Пракса – привремена позиција која студентима нуди радно искуство. Вежба, као метода учења, има неколико предности. Помаже студентима да стекну практично искуство у својој области студија и повећају своје могућности запошљавања након дипломирања. Чини се да такође доприносе смањењу јаза између теорије и праксе.

Волонтирање – Генерално се сматра алтруистичком активношћу, у којој појединац или група пружају услуге без финансијске користи, „да би користили другој особи, групи или организацији“. Вештине које волонтери развијају током волонтирања су:

- тимски рад, јавно наступање, управљање временом, доношење одлука,
- комуникацијске вештине, интерперсоналне вештине,
- сигурност/самопоуздање, самоефикасност и осећај за веће проблеме и прилагодљивост, мотивацију за промену или побољшање неке области живота.
- Волонтирање се сматра професионалним искуством у области студија, што значи да млади људи могу имати боље могућности за запошљавање. Ово, међутим, захтева време, труд и способност да се носи са притиском једнаким притиску особе која има посао и која је плаћена за свој рад.

Методологије акције и рефлексије. Као свеобухватан метод, ово се односи на скуп искустава у реалним контекстима и образовних интервенција, повезаних са позитивним променама код ученика, посебно у погледу њихових дубоких психолошких процеса. Штавише, пројекти имају тенденцију да укључују појединачне дневнике, где учесници бележе своја размишљања о искуству – при чему се писање појављује као одлучујући елемент рефлексије и личне промене. У ствари, ово је методологија у којој је временска димензија релевантна (пројекти морају трајати најмање 4-6 месеци да би дошло до промене) и захтевна је у смислу учешћа студената.

Истраживање у заједници. Развијена је, углавном на универзитетима, као методологија заснована на партнерству и пуном и равноправном укључивању студената, наставника, истраживача и стручњака из организација у заједници. Са образовне перспективе, очекивани резултат је развој знања и вештина за истраживаче, а потенцијално и за чланове заједнице, као што су: тимски рад; комуникационе вештине; методе истраживања – квалитативне и квантитативне; ширење резултата истраживања од стране различите публике: креатора политике, стручњака, чланова заједнице и истраживача. Неке од сложености ове методе укључују изазове у идентификовању истраживачких тема од заједничког интереса за локалну и академску заједницу; сложеност партнерског рада, заснованог на међусобном уважавању и ангажовању кључних актера; разлике у индикаторима утицаја – публикације у академској сфери и промене у сфери заједнице.

Друштвено предузетништво. То није метод, већ прилика за укључивање, обуку и рад ученика. Међутим, сервисно учење и социјално предузетништво деле циљ прогресивног укључивања ученика у рад на остваривању јавног добра и жељу да се образовање повеже са решавањем проблема и друштвених потреба. Сарадња између партнера у заједници, студената, факултета и друштвених предузетника може створити могућности за партнерства у заједници, радне односе и друштвене иновације.

САМОПРОЦЕНА

3

Предности приступа сервисног учења

САДРЖАЈ

1. Општи циљеви – за кога планирамо пројекте сервисног учења?
2. Које су главне предности сервисног учења?
 - 2.1. Користи за заједницу
 - 2.2. Погодности за студенте
 - 2.3. Предности за наставнике

ДО КРАЈА ОВЕ ЈЕДИНИЦЕ, ТРЕБАЛО БИ ДА:

- Схватите зашто је сервисно учење важно за целу заједницу
- Наведете најважније предности сервисног учења за ученике
- Схватите најважније предности сервисног учења за наставнике и размотрите своју наставну праксу

ПРЕТХОДНА ПРОВЕРА

Колико знате о овоме? Можете сами да процените своје знање користећи следећи сет питања:

1. Можете ли објаснити главну разлику између традиционалног приступа подучавању и приступа сервисном учењу?
2. Које би користи од сервисног учења могле да буду за вас, као наставника?
3. Зашто би студенти требали бити заинтересовани за сервисно учење?
4. Које би користи биле за заједницу?
5. Можете ли препознати обострану корист од сарадње школе и заједнице?

3.1. Општи циљеви – за кога планирамо пројекат сервисног учења?

Сервисно учење је стратегија подучавања и учења која интегрише важне услуге у локалној заједници са јасним упутствима и размишљањем како би се обогатило искуство учења, научило грађанској одговорности и ојачала заједница. (Рајан 2012, стр. 3). Сврха овог приступа је комбиновање академског курикулума са друштвено одговорним активностима. Циљ је позитивно усмеравање посвећености ученика њиховим заједницама и шире, разумевање проблематичних питања, помоћ заинтересованим странама које се суочавају са одређеним потешкоћама, промоција предузетништва и трансформација наших ученика у „мислиоце“ и „чиниоце“.

С обзиром на ово, јасно је да је стратегија сервисног учења првенствено усмерена на ученике и развој њихових личних, друштвених и грађанских компетенција.

Учење кроз услуге као наставни метод не само да се фокусира на развој ученика, већ циља и на потребе и користи партнера у заједници. Из ове перспективе, сервисно учење има за циљ да оснажи partnere у заједници и да им да глас кроз сарадњу са образовним институцијама, у нашем случају, пре свега са средњошколцима.

Морамо имати на уму да сервисно учење такође развија компетенције наставника и оснажује их да изађу из своје зоне удобности, а то је учионица, и развију компетенције својих ученика користећи овај метод.

3.2. Које су главне предности сервисног учења?

Предности за заједницу

За неке наставнике, укључивање ученика у друштвено користан рад изгледа као немогућ задатак. Другим наставницима овај приступ је потпуно непознат. Када се уради како треба, може бити одличан облик алата за учење за цео разред. Овај метод може подстаћи ученике да науче више и сазнају о релевантним питањима и да се ангажују у друштвеном раду који се бави академским садржајем у исто време.

Сервисно учење је веома слично волонтирању. Најважнија чињеница и разлика је у томе што је овај приступ осмишљен да пружи што више образовања. То користи и студентима и заједници. Било да прикупљате књиге које ћете донирати школама са ниским примањима, храну за кућне љубимце за склониште, храну и предмете за бескућнике или радите заједно са својим ученицима на побољшању напора за рециклажу у школи и локалној заједници, корист је реципрочна.

Добро планирани и организовани програми услужног учења:

- Омогућују људима да критички размишљају о свом искуству у сервисним активностима,
- Омогућују дефинисање потреба унутар заједнице,
- Повезују добављаче услуга и потребе кроз процес,
- Очекују дугорочне акције и користи за заједницу,
- Идентификују и решавају локалне проблеме на различите начине,
- Мотивишу људе на интеракцију,
- Успостављају сарадњу као вредност унутар заједнице.

Једна од главних предности је то што примаоци добијају директну помоћ, било да се ради о институцијама, групама или појединцима. Ученици укључени у сервисне активности покушавају да задовоље потребе заједнице.

На овај начин, они су највећи ресурс заједнице, комбинујући циљеве учења са акцијом.

Увек треба да запамтимо да је сервисно учење намењено да задовољи „идентификоване потребе заједнице“ (Брингле & Хатцхер, 1995, стр. 112). Да би идентификовао потребу заједнице, члан заједнице мора да идентификује специфичну услугу која је потребна. Сервисно учење се може обавити: у партнерству са организацијом заједнице, обезбеђивањем траженог производа (вебсајт, видео, реклама, итд.), или се ова врста услуге може уградити у курс као комбинација друштвеног рада и часа, Без обзира овог типа, партнер у заједници мора идентификовати потребу да буде задовољен кроз услугу.

Погодности за студенте

Сервисно учење нуди другачији приступ учењу о културном наслеђу и развоју дигиталних вештина. Упркос планирању и улагањима у дигиталне технологије у образовање, процењује се да око 15% европских ученика и даље нема довољно дигиталних вештина (Education and Training Monitor 2020).

Основни циљ сервисног учења је имплементација новог приступа који би пружио могућност студентима да стечено знање примене и развију своје вештине у стварним животним ситуацијама. Предности приступа сервисног учења за студенте су вишеструке. Овакав приступ може довести до унапређења стицања академских знања и вештина, али и допринесе личном и друштвеном расту ученика.

У погледу академског напредовања, студентима се пружа шанса да стекну и примене знања и развију академске вештине у стварним животним ситуацијама, што повећава мотивацију и пружа могућност за развој критичког мишљења и решавања проблема кроз учешће у практичним и садржајним активностима у институцијама културе. Могућност рада на очувању и дигитализацији културног наслеђа подиже културну свест, повећава грађанску одговорност и даје осећај сврхе и доприноса заједници.

Поред тога, сервисно учење може имати позитивне ефекте на лични раст у смислу да кроз учешће у активностима Сервисног учења ученици могу да развију међуљудске вештине и повећају самоефикасност (Докази о предностима услужног учења, 2018). На пример, то доводи до:

- Побољшаних исхода учења
- Повећаног разумевања градива
- Повећава мотивацију кроз учешће у стварном животу и значајним активностима
- Побољшава способност примене знања у практичним ситуацијама
- Побољшава вештине (креативно мишљење, критичко мишљење, истраживање, анализу) у практичним активностима
- Већи осећај самоефикасности
- Развој интерперсоналних и лидерских вештина
- Повећана одговорност и осећај грађанске одговорности
- Способност прилагођавања новим ситуацијама
- Развој вештина тимског рада (комуникација, управљање временом, решавање проблема, слушање, комуникација, итд.)
- Снажан допринос осећају припадности и доприносу заједници

Листа предности сервисног учења за студенте није коначна. Ово ће зависити од планирања и циљева сваког појединачног плана и пројекта сервисног учења. Стога, сваки пројекат сервисног учења мора бити добро испланиран како би се максимизирале могућности за ученике да извуку максимум из свог учешћа.

Студенти укључени у пројекте сервисног учења који имају за циљ дигитализацију културног наслеђа моћи ће да стекну знања из области хуманистичких наука и ИКТ. Студенти ће научити различите методе дигитализације културног наслеђа као што су 3Д моделирање, израда дигиталних каталога, израда дигиталних промотивних материјала, видео продукцију, веб оглашавање итд. Они ће имати прилику да стечена знања и вештине примене у стварним ситуацијама помажући институцији културе у дигитализацији културних објеката. У овом процесу ученици ће морати да примене своје вештине, решавају проблеме и проналазе креативна решења.

Истовремено ће учити о култури кроз активан и иновативан приступ. Доприносећи очувању културног наслеђа, ученици ће моћи да развију осећај припадности заједници и развијају грађанску свест.

Предности за наставнике

Иако су користи за студенте вишеструке и неоспорне, важно је нагласити да и наставници који се одлуче за имплементацију сервисног учења у своју праксу доживљавају и бројне позитивне ефекте. Како се учење увелико променило са напретком технологије, од ученика се сада, више него икада, очекује да буду научени како да постану одговорни, морално исправни чланови заједнице. Улога наставника у овом процесу се променила од произвођача или достављача знања до фасилитатора, спремног да усмерава ученике. То, заузврат, значи да наставници треба да смисле начине да своје наставне планове и програме доведу у стварни живот, односно да уграде оно што предају у окружење у којем ученици могу да истражују и откривају знање, да се осећају ангажовано и цењено за свој рад, виде резултате њихових напора и успут стекну право знање.

Предности за наставнике у овом процесу могу се поделити на:

- Предности у вези са наставним методама и наставним планом и програмом
- Личне бенефиције за наставнике
- Предности за наставнике као представнике школе

Предности везане за наставне методе и наставни план и програм

Увођењем сервисног учења у своју праксу, наставници развијају јаче везе између онога што предају и начина на који се то може применити или користити у стварном животу. Овај приступ даје наставницима прилику да контекстуализују своју наставу и пронађу реалне парњаке теоријском материјалу о којем расправљају у учионици. Штавише, наставници могу да користе заједницу као продужетак својих постојећих ресурса који проширују могућности и обогаћују искуство учења. Поред тога, 80% наставника који су предавали курс сервисног учења кажу да им је искуство дало нове идеје за подучавање (Учење, подучавање и стипендија ангажман у заједници, 2022).

Инспирација и оснаживање наставних метода изузетно је важно за наставничку професију, посебно када наставници предају исте предмете из године у годину. Они могу почети да се осећају заглављени у колотечини и губе мотивацију и вољу за преношењем знања и усавршавањем. Стога, сервисно учење, као релативно нова метода која је веома ангажована за ученике, може донети нови живот и послужити као подстицај наставницима да раде ван прописане рутине и ревитализују наставне стратегије да ангажују ученике.

Пошто је обично интердисциплинарне природе, сервисно учење јача везу између укључених субјеката. Ово помаже наставницима да схвате да је потребно да развију овај приступ у својој наставној пракси, објашњавајући ученицима да се знање не чува у посебним „фиокама“ и показујући да је оно испреплетено и да се као такво појављује у стварном животу. Поред наставних метода, потребно је да редизајнирају или преиспитају своје методе оцењивања, јер сервисно учење обично захтева методе евалуације засноване на учинку.

Личне бенефиције

Пошто је услужно учење усредсређено на студента, оно поставља наставника у нову улогу фасилитатора и ментора. То, пак, значи да наставници морају да стекну нове вештине и да раде на свом личном развоју како би се истакли у новој улози. Неке од њих укључују:

- постатју добри слушаоци,
- постатју стрпљиви и флексибилни,
- научиће да питају уместо да причате
- научиће да показују непоколебљив ентузијазам и енергију
- пружање конструктивних повратних информација
- промовисање вредности.

Већ поменута интердисциплинарна природа услужног учења не само да јача везу између предмета, већ и између укључених наставника. Не сме се занемарити значај социјалног аспекта и интеракције између наставног особља у школи, јер доста од тога зависи. Добра атмосфера, блиски професионални односи и партнерства могу бити покретачи високо ефикасне организације. Када раде заједно у активном окружењу за учење какво пружа сервисно учење, наставници развијају дубљу колегијалност и разумевање предмета и личности међусобно. Ово, пак, доводи до додатне вредности већег уважавања рада и ангажовања у школском животу (10 Characteristics of a Mentor and Why They're Important, 2020).

У погледу личног развоја, учешће у услужном учењу може бити вредан додатак биографији наставника, јер служи као доказ да наставник прати трендове у образовању, да настоји да ученицима пружи иновативна и занимљива искуства учења, да је спреман да промени традиционалну наставу, праксе и користи могућности за експертизу агенције или институција заједнице како би се побољшао.

Предности за наставнике као представнике школе

Коначно, важно је видети наставнике као представнике школе и ценити предности које услужно учење може имати у том контексту. Конкретно, истраживање које је спровео Универзитет Лојола (2022) показује да више од три четвртине факултета који предају часове сервисног учења пријављују позитивну реакцију одељења, колеџа и професионалних удружења или мрежа. Овај пример доказује да је сервисно учење, као приступ, препознат од стране других професионалаца у настави, што даље значи да виде његове предности у образовању усмереном на студента са фокусом на учење из стварног живота.

Поред тога што добијају признање од својих колега, наставници и институције које су укључене у или промовишу сервисно учење су високо цењене и хваљене за свој допринос од стране институција са којима сарађују и заједнице у целини. Партнерства створена између наставника/школа и институција, као што су музеји, галерије, добротворне организације итд. су обострано корисни и могу даље довести до проширења сарадње и/или постајања свесније актуелних друштвених проблема и њиховог односа са образовањем. Области интересовања. Наставници/школе такође постају лидери и узор другима у образовању и стичу поштовање и ученика и родитеља, због размишљања ван оквира и јачања везе између школског живота и живота после школе.

САМОПРОЦЕНА

Шта сте научили из ове јединице? Можете сами да процените своје знање следећим скупом питања:

1. *Пристап сервисног учења доприноси само стицању академског знања и вештина студената.*

ИСТИНА / НЕИСТИНА

2. *Сервисно учење не може имати интердисциплинарни пристап*

ИСТИНА / НЕИСТИНА

3. *Сервисно учење доприноси промовисању укључених наставника и школа.*

ИСТИНА / НЕИСТИНА

4. *Сервисно учење такође доприноси личном и друштвеном развоју ученика.*

ИСТИНА / НЕИСТИНА

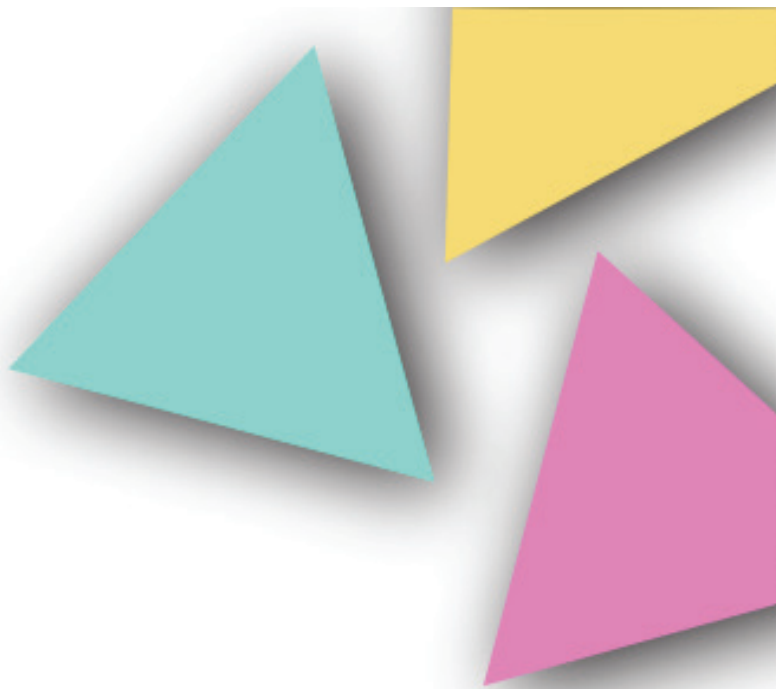
5. *Сервисно учење је обично интердисциплинарно по природи.*

ИСТИНА / НЕИСТИНА

6. *Заједница препознаје напоре које улажу школе и наставници у промовисању вредности и потреба заједнице.*

ИСТИНА / НЕИСТИНА

4

Методологија сервисног учења

САДРЖАЈ

1. Успостављање везе између наставног плана и програма, потреба заједнице и интересовања ученика
2. Тражење партнера – приватних и јавних институција – и развијање дугорочних односа
3. Прекретнице у развоју пројеката сервисног учења
4. Сервисно учење као процес: Централни елементи, фазе и имплементација
5. Примери развијених пројеката сервисног учења

ДО КРАЈА ОВЕ ЈЕДИНИЦЕ, ТРЕБАЛО БИ ДА:

- Разумете везе између сервисног учења и потреба ученика.
- Потражите дугорочног партнера за рад, институције или другу врсту партнерства.
- Идентификујте најважније моменте процеса сервисног учења.
- Дизајнирајте пројекат сервисног учења за своје ученике.

ПРЕТХОДНА ПРОВЕРА

Колико знате о овоме? Можете сами да процените своје знање користећи следећи сет питања:

1. По вашем мишљењу, које су главне фазе процеса сервисног учења?
2. Које врсте односа су важне за развој пројеката сервисног учења?

4.1. Успостављање везе између наставног плана и програма, потреба заједнице и интересовања ученика

У сервисном учењу, циљеви су јасно дефинисани и може постојати много врста пројеката које наставници могу спровести. Настава може да се бави директним питањима која су више лична и лицем у лице, као што је рад са бескућницима. Укључивање може бити индиректно када ученици раде на ширим темама, можда проблему животне средине који је локални.

Активности могу такође укључивати заговарање које има за циљ да образује друге о овим питањима. Поред тога, сервисно учење може бити засновано на истраживању где студенти делују да би курирали и презентовали, пружајући информације како би задовољили потребе заједнице.

4.2. Развијање партнерстава за сервисно учење

Формирање партнерства је кључ за ефикасно сервисно учење. Али партнерства могу бити дуготрајна за успостављање и захтевају знање, међуљудске вештине и ресурсе за одржавање. Да би било успешно, сервисно учење мора бити засновано на широком спектру јаким, реципрочним, демократских партнерстава.

Оптимално, формирање партнерстава за сервисно учење може:

- ојачати друштвени капитал у заједници кроз однос поверења, поштовања и одрживости
- заједно предузети посао који би било тешко или немогуће да обаве сами;
- избегавати непотребно дуплирање напора;
- обезбедити да се чује мишљење људи који примају услуге;
- нуди могућност људима да уче једни од других и деле своје ресурсе, вештине и финансирање;
- обезбедити да напори школа и других организација буду више утемељени у заједници стварности и односа.

Шта чини да партнерства функционишу?

Ефикасна партнерства обично имају следеће карактеристике:

- заједничко вођство, одговорност и надзор;
- млади који су укључени су пуноправни партнери;
- односи су централни за партнерство;
- укључивање је намерно;
- успоставља се одговарајућа равнотежа између изградње поверења и акције;
- разумевање узајамног разумевања и користи;
- креирају се циљеви узајамног учења и васпитних активности;
- развијена је визија која води структуру сервисног учења;
- сви укључени воде рачуна о планирању, комуникацији, обуци, оријентацији и припреми.

Са ким треба да будете партнер?

The most effective partnerships are built upon prior relationships between those who provide the service and their community partners. But how do you find potential partners if you are just starting?

- Сузите обим. Објасните зашто ви и ваша организација желите да сарађујете са другима и шта се надате да ћете тиме добити.
- Обновите постојеће везе. Са ким радите, идете у школу, на богослужење или се бавите грађанским активизмом? Ове везе могу играти виталну улогу у повећању напора.
- Повежите се са 'градитељима мостова' унутар оних заједница, група или организација које су посебно важне или стратешке у постизању ваших циљева. Они су природни друштвени људи, који раде у различитим културним срединама, тако да могу да вас повежу и успоставе иницијално поверење.
- Користите онлајн ресурсе унутар своје заједнице. Проверите са локалним волонтерским центрима, који често виде једну од својих улога као помоћ у олакшавању односа сарадње.

Како обликовати партнерство?

Партнерство за сервисно учење може бити једноставно или сложено, у зависности од нивоа удобности, спремности, потреба и ресурса сваког партнера – и природе заједничког рада који је предвиђен. Како партнерски однос постаје сложенији, потенцијални утицај на заједницу, студенте и агенцију се повећава. Ево општеприхваћеног основног оквира за разумевање континуума односа који се често сматрају хијерархијом:

- **Сарађујте** – пројекти могу бити центрирани у једној организацији уз подршку друге. Ово је место где почињу много партнерства.
- **Координишите** - радите заједно у планирању одређеног напора или програма.
- **Сарађујте** – сарадња обично захтева заједничку групу за доношење одлука, свеобухватно планирање и комуникацију, и формалне договоре о улогама, одговорностима и обавезама.

Које су врсте партнерстава за услужно учење најефикасније?

Не постоји најбољи, 'једна величина за све' модел. Међутим, партнерства најбоље функционишу и трају најдуже када сваки партнер види користи у смислу онога што сматра важним. Без јасне демонстрације обостраног интереса, други напори да се ојачају партнерства ретко функционишу. Штавише, најефикасније је ићи даље од ад хок једнократних партнерстава ка изградњи одрживих партнерстава која се ју након што су пројекти завршени. Ова партнерства резултирају бољим искуствима за ученике, бољим резултатима у заједници и богатијим учењем.

Како можете започети?

Када почнете да градите партнерство, можда ћете постати одушевљени потенцијалом великог, одрживог приступа заједничком раду. Иако таква визија може бити прикладан исход, често је најбоље почети полако, а затим пустити везу да расте с временом. Стога многи партнери започињу с пројектом или догађајем ниског ризика који успоставља поверење и гарантује рани успех.

Временом се могу појавити већа, формалнија партнерства. Док су двосмерна партнерства између наставника и групе у заједници често била норма, све већи број литературе сугерира да су тросмерна партнерства између школе, високог образовања и групе у заједници изводљива и да могу бити ефикаснија и одрживија. Многи примери су открили да је важно одржавати партнерство флуидним додавањем нових људи како се односи развијају.

Да би партнерства за сервисно учење била ефикасна, потребна је снажна подршка са свих нивоа у школи. Такође се захтева добра организација и пажљиво праћење. Ако су сви ови услови присутни, чини се да један добар напор води ка другом како партнерство расте и сазрева. Постоји осам главних тачака које треба узети у обзир при успостављању процедуре за ваше иницијативе за сервисно учење:

1. Да ли постоји писмена обавеза или политика школског одбора која подржава постојање вашег партнера?
2. Да ли ваши циљеви и задаци сервисног учења подржавају постојећи наставни план и програм школе, активности и приоритете?
3. Како се ваше партнерство односи на општу политику партнерства школе? Да ли постоји доследност приоритета?
4. Да ли су партнери, ученици, наставници и административно особље били укључени у развој описа улога за партнере, координаторе, ученике, наставнике и директоре?
5. Које су административне, управљачке и процедуре праћења неопходне?
6. Који су трошкови везани за развој и имплементацију вашег партнерства?
7. Какав је буџет и како ће се генерисати приход за подршку и одржавање напретка?
8. Обезбедите подршку наставницима који имплементирају сервисно учење у учионици, наставни план и програм.

3. Прекретнице у развоју пројекта сервисног учења

Прекретнице у развоју сервисног учења одговарају не само фази реализације или реализације пројекта, већ пре свега, припремној фази. Припрема за сервисно учење је најважнија фаза за наставнике. Када развијате пројекат сервисног учења, мора се имати на уму да сваки дизајн мора бити у стању да артикулише три важне динамике у образовном пољу: потребе, услуге и учење. Стога, пре него што почнете да припремате сервисног учења, вреди се сетити неких суштинских идеја које гарантују успех онога што је дизајнирано.

С једне стране, потребно је узети у обзир који су актери укључени. Очигледно је да ће ученици бити главни протагонисти овог процеса, међутим, подједнако је важно имати укључен и ангажован тим наставника који ради на адекватном осмишљавању пројекта и спроводи пратњу прилагођену потребама сваког ученика. Овај тим наставника ће имати веома важну улогу у интеракцији са другим укљученим и незаменљивим актерима. За реализацију овог типа пројекта потребан је, као што је објашњено у претходној тачки, близак однос са институцијама, компанијама или удружењима, јер ће они помоћи да се открију потребе заједнице.

Поред ових агената, у школском образовању се често занемарује још један учесник који је кључан у развоју ученика. Породице ученика. Након одређеног узраста, контакт између породице и школе опада, па би се могло претпоставити да породице не морају тачно да знају шта се дешава у средњошколском окружењу и да је ученик одговоран за академски процес. Међутим, већина младих људи ће и даље бити веома блиска са својим породицама и њихове породице и даље играју важну улогу у ономе што одлучују или раде. Из тог разлога, укључивање породица у сервисно учење помаже у повезивању и стварању осећаја припадности ученика у служби која се спроводи, што је веома мотивишуће.

Настављајући са главном групом протагониста, ученика, још један кључ успеха сервисног учења биће активно учешће, а за то је најбоља формула комбиновати групни циљ са активностима које укључују индивидуалну одговорност, јер на тај начин сви који су укључени у пројекат ће имати бремена да развију своје идеје.

Сервисно учење такође подразумева промене у начину рада наставника. У овим пројектима наставник ће бити пратилац, супервизор процеса, водич на кога ученици могу да рачунају, али не и неко ко даје одговоре на сва питања ученика. Ову промену парадигме треба узети у обзир и размислити о њој, иначе ће бити немогуће имплементирати пројекат учења услуга.

Уз све ово, сервисно учење се мора развијати према планираној шеми, али истовремено остављајући простор за флексибилност, јер у зависности од предложене услуге увек могу настати непредвиђене ситуације.

Након што се ове кључне идеје интернализују, биће неопходно развити пројекат или изазов који укључује следеће:

- Друштвене проблеме, засноване на локалним стратегијама.
- Објашњење услуге коју треба извршити и задатака који су укључени.
- Однос пројекта према циљевима одрживог развоја.
- Јасни и једноставни циљеви (Шта? За кога? Зашто? Када? Како?) прикладни за образовање и потребе ученика.
- Рад и процена заснована на компетенцијама као одговор на горе наведене потребе.
- Мултифокална процена (хетеро-, ко- и самопроцена).

Сви ови концепти и кључне тачке су неопходне за добар развој сервисног учења, а поред свега тога биће осмишљен пројекат који подразумева учешће, сарадњу, промишљање и препознавање.

4. Сервисно учење као процес: Централни елементи, фазе и имплементација

Свака активност сервисног учења треба да се заснива на 5 корака или фаза, које треба посматрати као кружни процес. Ове фазе водича су познате као IPARD, што значи истрага, план, акција (имплементација), рефлексija и демонстрација. Investigation, Plan, Action (implement), Reflect and Demonstrate.

Извор: <https://sites.google.com/site/integratedthematicdesign/methods-fall>

Следећи одељак детаљно разматра сваку од ових фаза

Фаза истраге

То је прва од шест етапа и она је та која ученике приближава стварној ситуацији. Наставници ће покренути ситуацију и идентификоване потребе, објашњавајући ученицима шта очекују од њиховог рада. Када се тема рада покрене, ученици идентификују потребе заједнице кроз дискусију, истраживање, или било коју другу врсту активности.

Важно је издвојити довољно времена за ову фазу, јер је то тренутак када ће ученици бити сензибилисани за тему на којој ће радити и услугу на коју ће морати да одговоре. То ће такође бити време да се информишу и сазнају о ситуацији на којој ће радити.

Фаза планирања и припреме

Након разумевања проблема, услуге коју морају да пруже и ситуације уопште, студенти ће почети да планирају своју услугу. Они ће идентификовати кораке, акције и друге потребе, као што је начин рада са непрофитним организацијама. Након прикупљања свих потребних информација, доћи ће тренутак да се планирају радње и рокови за постизање зацртаног циља, те да се изradi посебан план за ову услугу.

У овом делу пројекта сервисног учења рад у групама биће незаобилазан, јер ће од овог рада зависити успех сваког тима ученика.

Акција, имплементација фазе учења услуге

Трећа фаза процеса биће део спровођења онога што су претходно планирали, када ученици реализују план који су развили као тим, очигледно кроз чин услуге.

У овом тренутку студенти стварају дубље односе са институцијама, стручњацима или особама са посебним потребама. Тимски рад је у овом делу веома важан, али ће и сами преузети неке обавезе.

Фаза рефлексije

Након сваке фазе или корака, постоји потреба за паузом и размишљањем, тако да ученике треба охрабрити да размисле о потребама заједнице, њиховим активностима у служби и њиховом утицају, шта је функционисало, а шта није и, наравно, о начинима у којој доприносе „општем добру“.

Рефлексija је питање које захтева много рада и пажње, јер се у средњој школи често претпоставља да ће ученици моћи да размишљају и размишљају о низу питања, али то није случај. Рефлексija подразумева, на пример, одређивање мера за побољшање.

Фаза демонстрације и прославе

Ово је фаза у којој ученици треба да примене своје знање и креирају пројекат. Главна продукција пројекта биће урађена у овом тренутку и биће подељена са заједницом у облику прославе резултата.

Шесту фазу у процесу такође треба размотрити, евалуацију.

Фаза евалуације

Континуирана евалуација је неопходна у сваком образовном пројекту. У овом случају, интересантно је проценити акције и исходе у различито време. Ово помаже да се ученици усмере и информишу, и, као што је већ поменуто у одељку за размишљање, да се користе приступи заједничког вредновања и самоевалуације. Наставно особље може да спроводи широк спектар активности евалуације, које се понекад називају хетеро-оцењивањем, које треба да се заснивају на техничком знању сваког предмета и да се везују за њега. Поред тога, постоји низ трансверзалних аспеката пројекта које сам ученик и његови саиграчи треба да процене сами.

5. Примери развијених пројеката сервисног учења

Постоји много примера сервисног учења, ево неких најважнијих:

IGURKO пројекат:

У пројекту IGURKO студенти Еколошког одсека раде у домовима за старе. У овом пројекту ученици разговарају са старијим људима, уче о њиховим причама, њиховом пореклу, а уз све то ови ученици (увек у тимовима) припремају неке активности које им помажу да се присете свог порекла и упознају своје тренутно окружење.

Овај пројекат је замишљен пре пандемије КОВИД-19, а требао је да буде реализован персонално. Међутим, пошто је пандемија, услужне активности морају да се обављају онлајн. У почетку је то био проблем јер је услуга намењена старијим особама. Међутим, оно што је раније представљало проблем, показало се као прилика да се старији људи уведу у дигитални свет.

FEKOOR пројекат:

У овом солидарном изазову, студенти заједно са корисницима удружења FEKOOR учествују у јединственом пројекту. Ученици ће постати свесни функционалне разноликости и упознати друштвену стварност људи са тешкоћама у кретанју. Циљ је дизајнирати и произвести, користећи 3Д штампање, елементе који олакшавају свакодневни живот овим особама са смањеном покретљивошћу.

Свака група ученика радиће са једним корисником удружења. Имаће прилику да упознају корисника и да се повежу са њим/њом, па ће смислити алат који могу да дизајнирају и одштапају који може мало олакшати живот Феекор кориснику.

MAKILA пројекат:

Пројекат MAKILA се састоји од координације студената различитих специјалности како би се понудила услуга старијима у селу. Неки ученици ће им помоћи тако што ће им осмислити и направити штапове за ходање. Међутим, студенти биолошког здравља припремају еколошки итинерер по селу који ће се бавити старијима након израде штапова.

Међународна школа Беч:

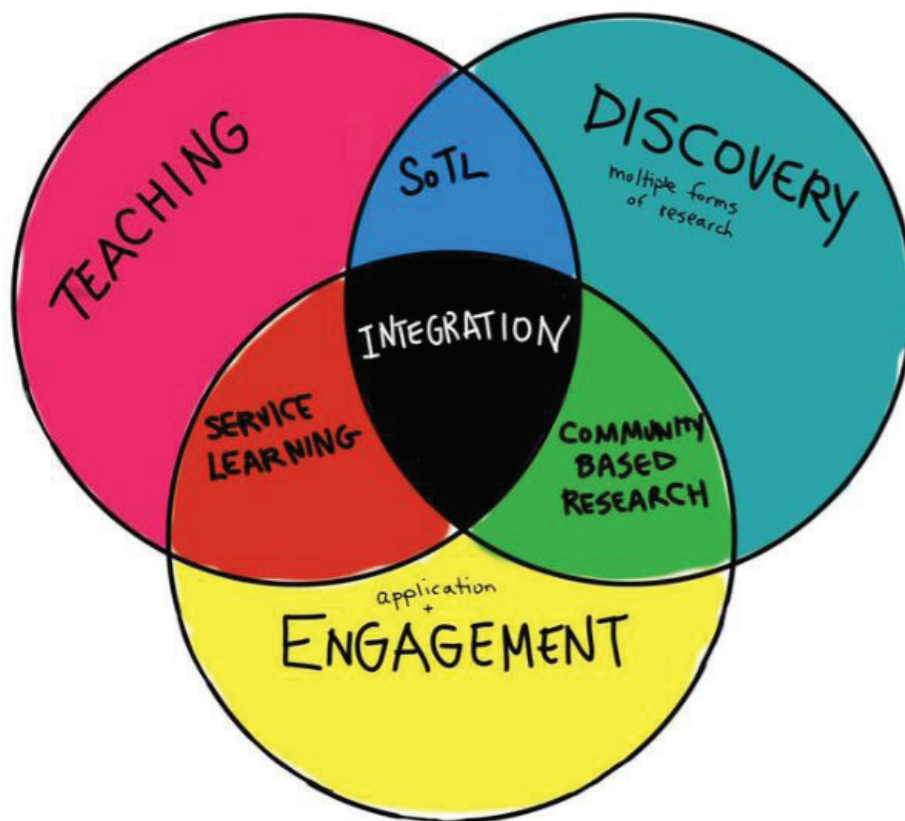
Ученици 6. разреда подржавају Refugee Association Ute Bock/Connecting People обезбеђујући личне ствари за новопридошле избеглице у Бечу; организовање летње добротворне прославе у школи за младе избеглице; продаја мајица за ове организације на бувљаку; позивање деце избеглице на активности ван школе (нпр. клизање и пливање) и организовање разних акција прикупљања за њих, нпр. играчке.

Пројекат за борбу против пожара

Шумски пожари су велики проблем, директно утичу на животну средину, привреду, па чак и угрожавају људске животе. Пројекат подразумева коришћење сервисног учења за унапређење обуке и запошљивости у газдовању пожарима и укључивање грађана у проблем шумских пожара, преносећи на тај начин научно-техничка знања и грађанске вредности из школског образовања на становништво.

6. Резиме методологије сервисног учења

Следећи дијаграм представља главне методолошке приступе сервисном учењу, засноване на стипендији и учењу (SoTL) и њиховој интеграцији у образовање.

Извор: <https://www.flickr.com/photos/gforsythe/51158584770>

САМОПРОЦЕНА

Шта сте научили из ове јединице? Можете сами да процените своје знање следећим скупом питања:

1. **ИЗАБЕРИТЕ ЈЕДАН ОДГОВОР:** Разговор о потребама за сервисно учење....

УЧЕШЋЕ / ИНДИВИДУАЛНА ОДГОВОРНОСТ / АУТО ЕВАЛУАЦИЈА / ИСПИТ

2. Одговорите да ли су следеће реченице тачне или нетачне:

- Ученици су главни протагонисти сервисног учења.

ТАЧНО / НЕТАЧНО

- Процес сервисног учења не захтева никакве дуготрајне везе.

ТАЧНО / НЕТАЧНО

- За оцењивање рада ученика, најбољи начин је испитивање ученика.

ТАЧНО / НЕТАЧНО

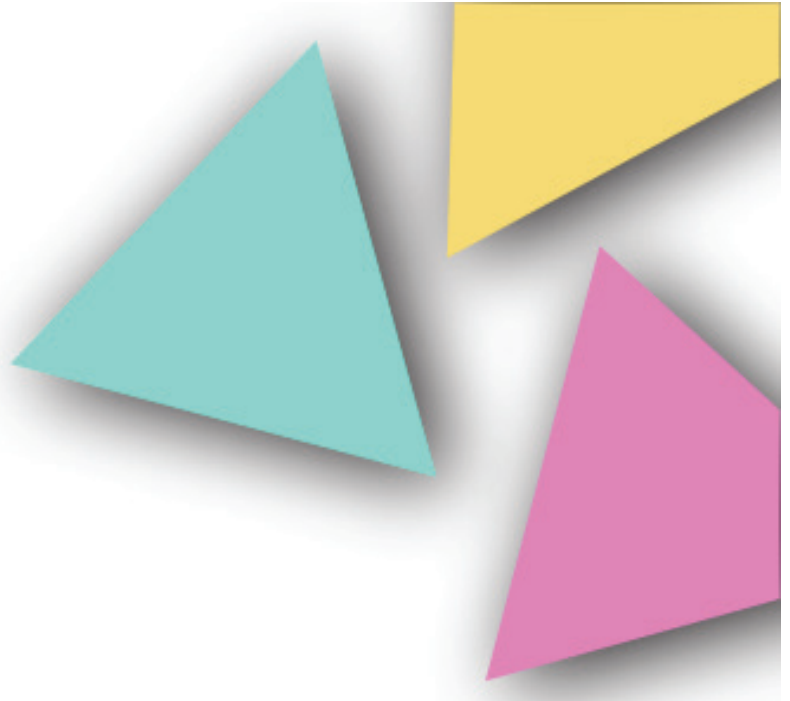
3. **Шта значи ИПАРДЕ?**

- Имплементација, планирање, креирање, реаговање, одређивање и евалуација
- Истражите, планирајте акцију, размислите, демонстрирајте, процените
- Истражите, заштитите, донесите одлуку, демонстрација и евалуација.

4. **Шта од следећег није важно у развоју СЛ?**

- Протагонизам наставника.
- Однос пројекта према циљевима одрживог развоја
- Писање лакших и јасних циљева
- Рад заснован на компетенцијама и евалуација

5

Евалуација и исходи учења

САДРЖАЈ

1. Евалуација на основу циљева
2. “Шта?”, “Како?”, “Ко?”
3. Алати за евалуацију
4. Портфолио ученика
5. Дигитални дневник активности ученика
6. Фацитатор учења, (културна баштина) писана евиденција о раду
7. Припрема фасилитатора учења (културна баштина) за нову евалуацију
8. Припрема ученика за сарадњу и самосталан рад – евалуација
9. Идеје за креативно оцењивање: Escape Rooms

ДО КРАЈА ОВЕ ЈЕДИНИЦЕ, ТРЕБАЛО БИ ДА:

- знате који кораци чине критичко мишљење видљивим.
- знате разлике у сумативно и формативном оцењивању.
- покрените дигитални дневник.
- схватите како да евалуирате кроз конференције.

ПРЕТХОДНА ПРОВЕРА

Колико знате о овоме? Можете сами да процените своје знање користећи следећи сет питања:

1. У складу са чиме се може оценити учинак?
2. Који су кораци критичког мишљења?
3. Како се ученици могу формативно вредновати?

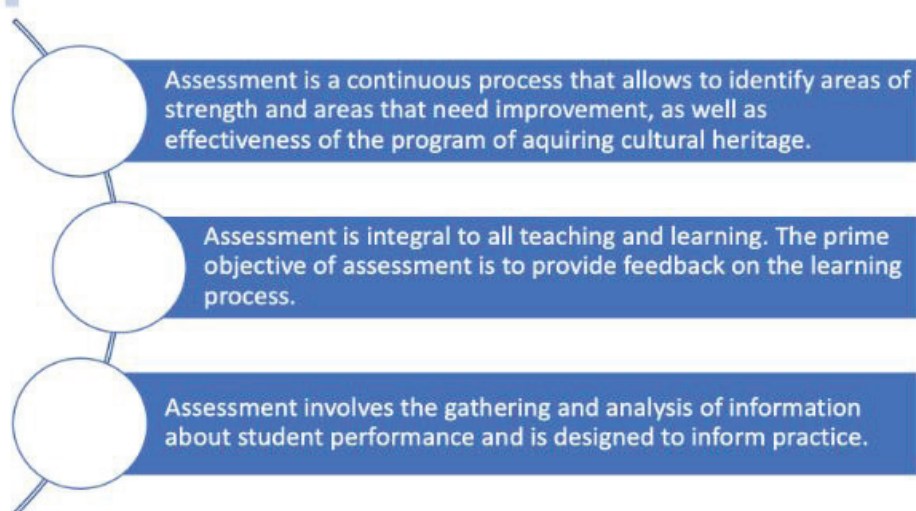
Разумевање наставног плана и програма културног наслеђа захтева од ученика да развију демократске атрибуте и вредности ЕУ, као и да разумеју историјски и друштвени контекст, и да изграде идентитет. Фасилитатори учења (за културно наслеђе) треба да планирају истраживачке приступе како би укључили ученике у суштинске елементе (културно наслеђе: знање, вештина, концепт, особине и деловање).

Процена треба да буде усклађена са захтевима програма заједничког стицања појма културе и наслеђа. Истраживачка институција треба да пружи могућност студентима да учествују и размишљају о евалуацији свог учења. У овом контексту су у питању ученици Алфа генерације. Генерација Алфа се односи на младе људе рођене од 2010, 2012 или 2015, (у зависности од дефиниције).

Технике испитивања

На питања која захтевају критичко размишљање не може се одговорити у истом тренутку.

- Наставници дају деци време и простор да формирају одговор.
- Како наставници могу поставити питање невербално?
- Како наставници могу учинити размишљање и концепт који стоји иза овог процеса видљивим у овом процесу учења?

Оцењивање има за циљ да идентификује различите фазе у процесу учења (знање, разумевање, вештине, осећања). Димензија процене је „знати шта“. Има четири категорије: чињенично (знам), концептуално (разумем), процедурално (могу) и метакогнитивно (осећам). (Андерсон, 2001)

Ученици и фасилитатори учења за културно наслеђе) треба да буду активно укључени у процену напретка ученика као део развоја њихових ширих вештина критичког мишљења и самопроцене културе и наслеђа. (IBO, 2009)

Учинити размишљање видљивим: Следеће тачке су кораци за подстицање критичког мишљења.

- Пажљиво посматрање и опис онога што постоји;
- Изградња објашњење и тумачење;
- Образложење са доказима;
- Стварање веза;
- Разматрање различитих гледишта и перспектива;
- Хватање суштине и формирање закључака;
- Чуђење и испитивање;
- Откривање сложености и спуштање у дубље нивое испод површине;

(Ritchhart et al., 2011)

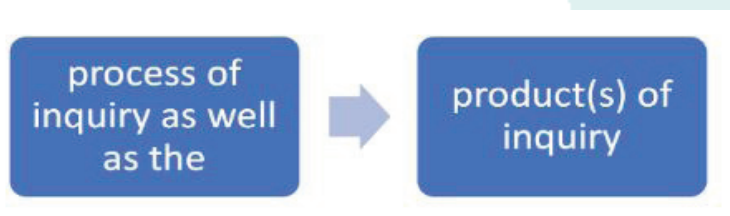
Фасилитатори учења (за културно наслеђе) морају узети у обзир специфичне исходе учења о којима намеравају да извештавају пре него што изаберу или осмисле метод процене. Морају да користе технике за процену рада ученика које узимају у обзир различите, компликоване и софистициране начине на које поједини ученици схватају искуства културног наслеђа.

Успех ученика се оцењује у складу са:

- стандардом и праксама,
- укупним исходима учења и
- специфичним укупним очекивањима (културна баштина).

Такође пружа информације које се користе за информисање чланова заједнице и других о успеху учења. (ИВО, 2009)

Приступ оцењивању препознаје важност процене и има за циљ да се интегрише и подржи оба. (ИВО, 2009).

Од фасилитатора учења (културна баштина) очекује се да забележе детаље упита које су покренули ученици како би се тражило повећање садржаја и дубине истраживања.

Фасилитатор учења (културна баштина) треба да размотри:

- ако се природа упита ученика о културном наслеђу развија током времена
- ако постављају дубља питања, што ће вероватно значајно побољшати њихово учење
- ако ученици постану свесни да стварни проблеми у вези са културним наслеђем захтевају решења, засновано на интеграцији знања које се протеже и повезује многа подручја
- ако ученици показују овладавање истраживачким вештинама
- ако ученици акумулирају свеобухватну базу знања о културном наслеђу и могу применити своје разумевање за успешно даље истраживање културног наслеђа
- ако су ученици независни и способни за заједнички рад. (ИВО, 2009)

Евалуација заснована на циљевима

Процена, евалуација и документација су од суштинског значаја за сваки процес наставе и учења у области културног наслеђа.

Начин на који се учење документује и оцењује директно утиче на оно што се учи. Уместо да се фокусира на производе, процена би се требала фокусирати

- документовање комбинација процеса учења и
- производа као начина информисања педагошких одлука.

Конкретно, евалуација заснована на циљевима фокусира се на генерисање информација за одговорност и доношење одлука развијањем и мерењем одговарајућих циљева у сврху истраживања о културном наслеђу. (Матисон, С. (2005).)

“Шта?”, “Како?”, “Ко?”

Циљ формативног оцењивања је праћење учења ученика како би се пружиле сталне повратне информације које инструктори могу користити за побољшање своје наставе, а ученици да побољшају своје учење о културном наслеђу.

Циљ сумативног оцењивања је проценили учење ученика на крају наставне јединице о теми која се односи на културну баштину упоређујући је са неким стандардом или мерилом.

Учење ученика се промовише кроз планирање и усавршавање процеса наставе и учења како би се задовољиле индивидуалне или групне потребе. Процена претходног знања и искуства ученика, њихових постигнућа учења која ће омогућити фасилитаторима праћење тако да могу да планирају и усаврше своју наставу у складу. Фасилитатори учења (културна баштина) требају имати на уму да ће добро осмишљено искуство учења пружити следеће податке о ученицима:

- знање,
- вештине и
- концептуално разумевање,
- као средство за сумативно или формативно оцењивање.

Сумативно оцењивање има за циљ да фасилитаторима учења (културно наслеђе) и ученицима пружи јасан увид у разумевање културног наслеђа од стране ученика. Сумативно оцењивање је кулминација процеса подучавања и учења и даје ученицима прилику да покаже оно што су научили у смислу културног наслеђа. Може се проценити са неколико елемената истовремено:

- информише и побољшава учење ученика и наставни процес;
- мери разумевање основне идеје културног наслеђа,
- и подстиче ученике на акцију (агенција).

Формативно оцењивање пружа информације које се користе за планирање следећих фаза учења. Она је проткана учењем и помаже фасилитаторима учења (културно наслеђе) и ученицима да сазнају шта ученици (сервисно учење/културно наслеђе) већ знају о културном наслеђу и могу учинити за њега.

Ово ће помоћи ученицима да:

- унапредите знање и разумевање културног наслеђа,
- подстаћи ентузијазам за учење о културној баштини,
- укључити се у промишљање о заштити и очувању културног наслеђа,
- развити капацитет за самопроцену,
- и препознати критеријуме за успех.

Постоје докази да повећана употреба формативног оцењивања посебно помаже оним ученицима који имају слаб успех да учине значајна побољшања у свом разумевању културног наслеђа. (ИБО, 2009.)

Оцењивање у учионици ће укључивати:

- коришћење репрезентативних примера рада ученика (сервисно учење/културно наслеђе) или могућност да пружи информације о учењу ученика
- прикупљање доказа о разумевању и размишљању ученика (сервисно учење/културно наслеђе)
- документовање процеса учења група и појединаца
- Ангажовање ученика (сервисно учење/културно наслеђе) у размишљању о свом учењу
- ученици (сервисно учење/културно наслеђе) који процењују рад који су сами и други произвели

- развијање јасних рубрика
- утврђивање узорног рада ученика
- вођење евиденције о резултатима теста/зadatка.

Алати за евалуацију

Предпроцена концепта културног наслеђа, процес, знање и метакогниција

Контролне листе	Мапе ума	Питања и дискусије	Задаци отвореног типа
Запажања, анегдоте	Brainstorming, сами и заједно	Примери – узорци ученика (услуга учење/културни баштина) рад	Видим, мислим, питам се
	Тематски часописи	KWL графикон – шта да ли знам, шта да радим, Желим да	

Формативно оцењивање Концепти, процеси, знање и метакогниција културног наслеђа

Тематски часописи	Видео записи, фотографије, брошуре, мапе ума, писање/	Дискусије	Континуум – етапе учења, напредовање
Рубрике за лекције – креирати са ученицима (сервисно учење/културно наслеђе) (сами/између себе/фацилитатор учења)	Позовите ученике (услужно учење/културно наслеђе) да креирају чек-листе/критеријуми успех пре задатка, уз међусобну процену	Самопроцена	Запажања
Квизови	Анегдотски записи	Цртежи	Семафор-анксиозност/ рад у етапама
Дизајн и конструкција	Повратне информације које воде студенти	Венови дијаграми	

Сумативна процена Концепти, процеси, знање и метакогниција

Часописи за размишљање	Стварање мапе ума-онога што су научили	Креирање видео и филмског садржаја	Снимање	Обележавање
Фотографије	Запажања	Писање	Цртежи	Играње улога
Чек листа	Постери	Перформансе	Рублике	Презентације
Анегдоте	Квизови	Визуали	Фасилитатор индивидуалног и вршњачког учења (процена културне баштине)	Изложбе
Примери и (дигитални/комбиновани) портфолији	Задаци отвореног типа	KWL графикон знам/ желим да знам/ научио сам	Графици	

Ученички портфолио

Евиденција документације о учењу ученика је стратегија оцењивања релевантна за све ученике. Фасилитатори учења (културна баштина) користе низ метода за документовање учења ученика као средство за процену разумевања ученика. Ово може укључивати, али није ограничено, видео записе, аудио, фотографије и графичке приказе процеса учења.

Фасилитатори учења (културно наслеђе) такође могу користити писане записе студентских размишљања, разговоре, коментаре, објашњења и хипотезу о културном наслеђу, као и коментарисане делове студентског рада који могу чинити део студентског портфолија.

Дигитални/комбиновани) портфолио

Места за (сервисно) учење о културној баштини имају одговорност да покажу доказе о учењу ученика. На пример, (дигитални/комбиновани) портфолији су један од метода прикупљања и чувања информација које се могу користити за документовање и процену напретка ученика и постигнућа према концепту културног наслеђа.

Портфолио је евиденција укључености ученика (сервисно учење/културно наслеђе) у учење о културном наслеђу који је дизајниран да покаже:

- успех,
- раст,
- размишљање вишег реда,
- креативност,
- стратегије оцењивања и
- рефлексија.

Портфолио је прослава активног ума током рада. Пружа преглед напретка и развоја сваког ученика током одређеног временског периода, како индивидуалног тако и групног учинка. Омогућује ученицима да размишљају са фасилитаторима учења (културно наслеђе), старатељима и вршњацима како би идентификовали своју снагу и раст, као и предмет за побољшање, а затим да поставе индивидуалне циљеве и успоставе планове наставе и учења за стицање релевантног знања о културној баштини.

Евиденције о учењу у портфолију треба да буду из искустава и области у вези са културним наслеђем. Портфолио се користи за приказ развоја знања, концептуалног разумевања, трансдисциплинарних вештина, ставова и атрибута профила ученика током одређеног временског периода. Такође се може користити за документовање активности ученика.

Уноси у портфолио треба да документују:

- процес учења и
- производ

укључујући слике и доказе ученика у процесу конструисања значења. Може се користити као алат за процену и извештавање за ученике, родитеље, старатеље, фасилитаторе учења (културна баштина) и администраторе.

Како ради?

Места за (услужно) учење о културном наслеђу користећи (дигиталне/комбиноване) портфеље ће морати да развију споразуме за сопствену употребу.

Ствари које треба узети у обзир:

- критеријуми за одабир радова
- ко ће бирати радове
- шта ће пратити одабране радове (нпр.самооцењивање, размишљање, алати за процену, коментари фасилитатора учења (културно наслеђе)
- како утврдити шта треба укључити, а шта уклонити
- када и како (дигитални/комбиновани) портфолији ће се користити (за потребе извештавања, конференције предвођене ученицима, интервјуи родитеља и фасилитатора учења (културна баштина), писање извештаја)
- формат који ће (дигитални/комбиновани) портфолији имати (на пример, електронски, регистратор, фасцикла)
- где ће бити смештен (дигитални/комбинирани) портфолио
- ко има приступ (дигиталним/комбинираним) портфолиу
- коме портфолио на крају припада
- како ће се (дигитални/комбиновани) портфолио кретати са ученицима. (ИБО, 2009.)

Дигитални дневник о активностима ученика (сервисно учење/културна баштина)

Дигитални дневник активности ће фасилитаторима учења (културно наслеђе) и ученицима уштедети фрустрације и време када је у питању прикупљање података и доказа о критичком размишљању, учењу и прекретницама током реализације.

Савршен је за учење на даљину и ради заједно са платформама као што су Google Classroom, See-Saw и Microsoft Teams.

Дигитални дневник активности ће фасилитаторима учења (културно наслеђе) и ученицима уштедети фрустрације и време када је у питању прикупљање података и доказа о критичком размишљању, учењу и прекретницама током реализације пројекта.

Такође нуди потенцијал за фасилитаторе учења (културно наслеђе) као алат за процену. Фасилитатор учења (културно наслеђе) ће добити информације о аспектима учења који су представљали изазов за ученике и податке које фасилитатор учења (културно наслеђе) може користити за усмеравање будућих истраживања, прикупљање података за извештаје о учењу, све на једном месту.

Фацилитатор учења (културна баштина) писани записи о извођењу

Процена развоја учења ученика је суштинска компонента процеса учења о културном наслеђу и помаже у информисању о континуираном развоју, у концептима који стоје у основи. Ученике треба посматрати у различитим ситуацијама и треба имплементирати широк спектар стратегије оцењивања. Фацилитатор учења посматра ученика како би:

- изградити јасну слику о ученицима и њиховим интересовањима у погледу културног наслеђа
- идентификовати шта и како ученик размишља и учи у вези са сервисним учењем
- проценити ефикасност окружења на учење ученика
- проширити учениково сервисно учење.

Приликом посматрања, фацилитатор учења (културно наслеђе) треба да забележи шта ученици говоре. Пажљиво слушајући дијалог између ученика, посебно у групном раду и дискусијама, фацилитатор учења (културно наслеђе) може да сазна о учениковим тренутним интересовањима, бази знања, нивоу укљученост и друштвеним вештинама које поседује.

Фацилитатор учења треба да подели ова запажања са ученицима и колегом. Како би боље упознали унутрашњи свет ученика, анализирали интеракције у оквиру групе, открили ученикове снаге и потешкоће и размислили о ефикасности пракси које се користе за спровођење програма истраживања и другим искуствима у учионици.

Важно је идентификовати потребе сваког ученика и посматрати учење као континуитет, који студент достиже постизањем развојних циљева на различите, али релевантне начине. Слушањем и посматрањем могу се идентификовати области учења у којима ученици посебно уживају и стимулативна искуства се могу искористити за даље планирање или проширење наставе. (ИБО, 2009)

Припрема фацилитатора учења (културна баштина) за савремену евалуацију

Сама компонента оцењивања за (услужно) учење у наставном плану и програму културног наслеђа може се поделити у три блиско повезане области.

Процена – како заједница која учи открива шта ученици (услужно учење/ културно наслеђе) знају и шта су научили

Снимање—како ученичка група бира, прикупља и анализира податке.

Извештавање—како ученичка група одлучује да саопшти информације

Након што је било која процена завршена, важно је поставити додатна питања као што су следећа:

Да ли су задаци пружили довољно информација да би се омогућило да се донесе суд о томе да ли су испуњени циљеви и исходи знања о концептима културног наслеђа?

Шта учинак ученика (услужно учење/културно наслеђе) открива о њиховом нивоу разумевања о концептима културног наслеђа?

Да ли су задаци пружили довољно информација да би се омогућило да се донесе суд о томе да ли су испуњени циљеви и исходи знања о концептима културног наслеђа?

Које измене треба извршити у поступку процене знања о појмовима културног наслеђа?

Како треба модификовати процес наставе и учења о културном наслеђу због оцењивања?

IBO, 2009)

Припрема ученика за заједничку и самоевалуацију

Ученици учествују у кулминацији пројекта: изложби са темом о културном наслеђу.

Ученици учествују у кулминацији пројекта: изложби са темом о културном наслеђу.

Изложба представља ко-евалуациону и самоевалуациону активност за студенте који уче о културној баштини, синтетичући битне елементе концепта културног наслеђа и уједно представља дисеминацију путем које се локална заједница заинтересована за културу и наслеђе, информише.

Од ученика се тражи да се укључе:

- у колаборативне, и
- трансдисциплинарне процесе истраживања

Која их укључују у:

- идентификовање,
- истраживање и
- понуду решења за стварне изазове или проблеме.

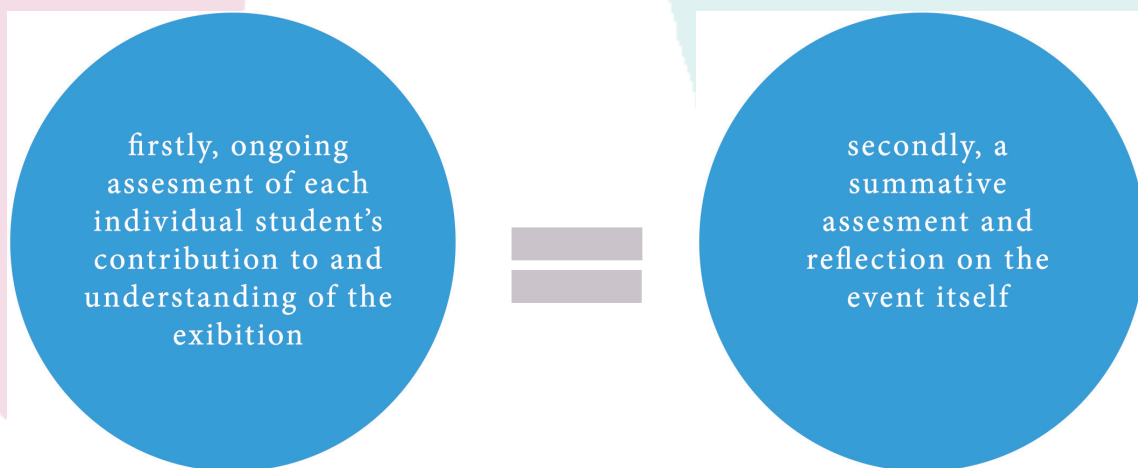
Одабрана централна идеја мора бити довољног обима и значаја за заједничку и сопствену евалуацију, да би оправдала детаљно истраживање од стране свих ученика.

Изложба има неколико кључних сврха укључујући следеће:

- Укључује ученике у дубоко, заједничко истраживање;
- Пружа ученицима прилику да покажу независност и одговорност за властито учење о културном наслеђу;
- Пружа ученицима прилику да истраже вишеструке перспективе културног наслеђа;
- Пружа ученицима прилику да синтетизирају и примењују своје учење и да размишљају о свом начину учења о културној баштини.

- Да обезбеди аутентичан процес за процену студентског разумевања културног наслеђа
- Да покажу како ученици могу да предузму акцију као резултат свог Сервисног учења
- Ујединити ученике, фасилитаторе учења (културно наслеђе), старатеље и друге чланове тима за (услужно) учење културног наслеђа ради стицања заједничког искуства које укључује основне елементе Сервисног учења у вези са културним наслеђем.

Ова процена би требала да има два облика:

Следећи критеријуми за ефективно оцењивање примењиви су и на формативно и на сумативно оцењивање.

Ефектне оцене омогућавају ученицима да:

- поделе своје учење и разумевање културног наслеђа са другима;
- демонстрирају низ знања, концептуалног разумевања и вештина у вези с културним наслеђем;
- користе различите стилове учења, вишеструку интелигенцију и способности да изразе своје разумевање културног наслеђа;
- унапред знају и разумеју критеријуме за производњу квалитетног производа или извођења
- учествују у размишљању, самопроцени и вршњачкој оцени;
- заснивају своје учење на искуствима из стварног живота с културном наслеђем које може довести до даљих истраживања;
- изражују различита гледишта и тумачења;
- анализирају своје учење и разумеју шта треба побољшати.

Ефектне оцене омогућавају фасилитаторима учења да (културно наслеђе):

- информишу за сваку фазу процеса подучавања и учења;
- планирају као одговор на упите ученика и наставника учења (културног наслеђа);
- развијају критеријуме за производњу квалитетног производа или извођења;
- прикупљају доказе из којих се могу извести здрави закључци;
- пружају доказе о којима се може ефективно извештавати и разумеју места за (услужно) учење у заједници за културно наслеђе;
- заједнички прегледају и разматрају учинак и напредак ученика;
- узимају у обзир различите стилове учења, интелигенције и способности укључујући различите културне контексте;
- користе бодовање које је и аналитичко (одваја резултате за различите аспекте рада) и холистичке резултате (јединачне резултате) (IBO, 2009.);

За процену се могу користити следеће структуре.

Фацилитатор учења (за културну баштину) – ученик

Структура је дизајнирана да даје повратне информације ученицима (сервисно учење/културно наслеђе) како би могли размишљати о свом раду и даље усавршавати и развијати своје вештине. Важно је да се ове појединачне конференције одржавају често како би се подржало и охрабрило ученичко планирање учења.

Фацилитатор учења (за културну баштину) – наставник

Ова структура је осмишљена да даје наставницима информације о напредовању и потребама ученика, као и о местима за (услужно) учење у програму културног наслеђа. Фацилитатори учења (културне баштине) би требали искористити ову прилику да прикупе основне информације, да одговоре на питања ученика и родитеља, и да помогну у дефинисању њихове улоге у процесу учења. Родитељи би требали да искористе прилику да фасилитатор учења (за културно наслеђе) омогући ученицима контекст учења.

Презентација коју воде студенти

Конференције које воде ученици укључују ученике и родитеље. Ученици (услужно учење/културна баштина) су одговорни за вођење конференције, а такође преузимају одговорност за своје учење делећи процес са својим родитељима. Могу се укључивати ученици који демонстрирају своје разумевање кроз низ различитих ситуација. Може се одржати неколико конференција истовремено. Конференција ће укључити ученике (услужно учење/културно наслеђе) који ће расправљати и размишљати о узорцима рада које су претходно изабрали да поделе са осталима. Ови узорци су претходно одабрани уз водство и подршку фасилитатора учења (културне баштине), а могу бити из ученичког портфолија. Ученик идентификује предности и области побољшања. Омогућава родитељима да стекну јасан увид у врсту посла које њихово дете ради и нуди им прилику да о томе разговарају са својим дететом. Конференције се морају пажљиво припремити, а потребно је издвојити време за ученике (услужно учење/културно наслеђе) да увежбају своје презентације.

Тросмерна дискусија

Тросмерне дискусције укључују ученика, родитеља и фасилитатора учења (културне баштине). Ученици разговарају о свом учењу и разумевању са својим родитељима и фасилитатором учења (културно наслеђе), који су одговорни за подршку ученику у овом процесу. Ученици су одговорни за размишљање о примерима делова посла, а који су претходно одабрани уз водство и подршку фасилитатора учења и који би могли бити из студентског портфолија. Ученик, родитељи и фасилитатор учења сарађују како би установили и идентификовали ученикове снаге и подручја за побољшање. То може довести до постављања нових циљева, уз одређивање начина на који они могу подржати постизање циљева. Фацилитатор учења је саставни део процеса и води белешке о дискусији. Ове белешке се затим могу користити у писаном извештају. Сви учесници морају разумети формат и своје улоге пре конференције.

(IBO, 2009)

Идеје за креативно оцењивање - Савремено оцењивање у модерној учионици

"Escape rooms" као идеја наставе засноване на истраживању и сталне процене наставних јединица. С обзиром на савремени облик трансдисциплинарног наставног стила учења заснованог на истраживању, оцењивање је могуће планирати и интерактивно, у групи са пуно радости у практичној интеракцији. Постоји могућност израде каталога критеријума заједно са целом групом колега из кохорте или одговарајуће класе. На основу овог каталога критеријума, траже се одговарајуће инспирације за покретање истраживачког учења:

Ово може бити:

- карта
- новела
- текст на страном језику (историјски, измишљени, итд.)
- уметничко дело/зграда
- хемијска формула
- архитектонски/математички феномен

Могућности су неограничене и можете бити веома креативни. За почетак може послужити објекат, кратки филм и сл. Помоћу овог предмета ученици могу формулисати своја питања и поставити их на јасно видљиво место у учионици. Ова дискусија служи као претходна процена.

Наставници визуализују листу критеријума, онлајн или офлајн и требало би да буде у облику "тракастог" графикона. Утврђено је да је максимално 12 критеријума од помоћи. Ученици тада могу сами да мењају свој успех у учењу и раст знања или компетенција у дневном или недељном ритму. Ово је формативно оцењивање. Мета-ниво учења се затим може визуализовати или адресирати помоћу Соло таксономије или Харвардског пројекта Зеро „Учинити размишљање видљивим“ ("Making Thinking Visible").

За сумативну процену може се изабрати формат Escape Room. Ученицима се поставља проблем који могу да реше само користећи знања и вештине стечене у наставном делу. Понекад се назива "Escape Room" или "Real Life Escape the Room", Escape Game је игра улога која се одвија у стварном окружењу. То је игра у природној величини у којој ученици морају да побегну из собе (креативно решење, јер наставници заправо не закључавају ученике), ученици су "закључани" у оквиру одређеног времена.

An Escape Room или Live Escape Game је игра у којој група ученика мора да реши различите енигме у датом времену да би на крају завршила одређену мисију (спашавање културног наслеђа, итд.). Тачније, група ученика је доведена у просторију где је представљено неколико проблема који, када се решавају у низу, резултирају целовитим решењем. Проблеми могу бити: Културно наслеђе је угрожено.

Питања:

Које су претње? Можда је потребна хемијска формула? Можда постоји хемијско решење које треба сачинити. Математичка једначина може бити потребна због архитектонских карактеристика. Текст на страном језику може довести до решења. Историјски закони могу бити део решења. Тада ће можда морати да се решење пронађе путем медија.

На овај начин, у групи се истовремено могу анализирати тврде и меке вештине, као и предузетничке компетенције. Уколико ученици то дозволе, пут до проналажења решења се може снимити и накнадно добити повратну информацију од вршњака и наставника о

- тимској сарадњи
- вештинама и компетенцијама и
- личним факторима успеха

САМОПРОЦЕНА

Шта сте научили из ове јединице? Можете сами да процените своје знање следећим скупом питања:

- 1. Да ли разумете разлику између формативног и сумативног оцењивања?*
- 2. Шта треба да узмете у обзир пре него што започнете дигитални дневник?*
- 3. Које стилове конференција наставник може понудити за оцењивање?*

6

Платформа и ресурси

САДРЖАЈ

1. Зашто дигитализација културне баштине?
2. Представљање идеје – зашто је то важно за нашу заједницу?
3. Примери успешне дигитализације културног наслеђа
4. Упознавање са кључним дигиталним ресурсима потребним за планирање пројеката сервисног учења
5. Дигитализација, на који начин? Могући избори како дигитализовати културну баштину

ДО КРАЈА ОВЕ ЈЕДИНИЦЕ, ТРЕБАЛО БИ ДА:

- Знати који кораци чине критичко размишљање видљивим.
- Знати разлике у сумативном и формативном оцењивању.
- Покрените дигитални дневник.
- Разумети како процењивати кроз конференцију.

ПРЕТХОДНА ПРОВЕРА

Колико знате о овоме? Своје знање можете сами проценити помоћу следећег скупа питања:

1. Шта се крије иза скраћенице “ЛМС” у образовању
 - ЛМС - Learn Massive System
 - **Learning Management System (тачан одговор)**
 - Systematic Learning Motivation
 - Lean Model System
2. Европска унија није дала своје мишљење у погледу дигитализације културног наслеђа
ТАЧНО / НЕТАЧНО
3. Дигитализација културне баштине заиста је нов феномен и нема много примера
ТАЧНО / НЕТАЧНО

6.1. Зашто дигитализација културне баштине?

Културно наслеђе је играло главну улогу по питању дефиниције нације, народа и његове историје. Сада када је технологија постала очигледно незаобилазан аспект нашег живота, сви сектори морају да еволуирају и да буду технолошки прилагођени. Културно наслеђе не би требало да буде изузетак, чак и ако је веома повезано са традицијом и историјом. Ипак, процес дигитализације културног наслеђа је давно почео, а да тога нисмо били свесни (CD, DVD, фотографије, видео записи итд.).

Човек у музеју

Извор: www.unsplash.com

Штавише, Европска унија је препознала и ову потребу за дигитализацијом пошто су култура и културно наслеђе главни сектор у економском просперитету Уније. У ствари, културни туризам представља до 40% укупног туризма у Европи, а културне и креативне индустрије доприносе 3,95% укупне додате вредности ЕУ (477 милијарди евра). Стога Европска комисија схвата да је сада време да сачувамо наше културно наслеђе и доведемо га до ове дигиталне деценије. Из тог разлога, објавила је „Препоруку о заједничком европском простору података за културну баштину“ како би убрзала дигитализацију добара културног наслеђа. Комисија подстиче државе чланице да до 2030. дигитализују све споменике и локалитете, а разлози зашто се то чине разликују се (Европска комисија, 2021).

Пре свега, постоји опасност од уништења или деградацију споменика. Према речима извршне потпредседнице Европа за дигитално доба, Маргрете Вестагер, „трагични пожар у катедрали Нотр Дам у Паризу показао је важност дигиталног очувања културе“. Ово је заправо тачно јер ће дигитализација историјских споменика омогућити будућим генерацијама да их виде, барем на мрежи, без утицаја времена, природних катастрофа и радњи које је направио човек као што су пожари, графити итд. Овај аргумент појачава Комесар за унутрашње тржиште, Тхиери Бретон, који тврди да „очување нашег европског културног наслеђа дугујемо будућим генерацијама [...]. Морамо искористити могућности које доносе вештачка интелигенција, подаци и проширена стварност“ (Европска комисија, 2021).

Осим тога, пандемија КОВИД-19 учинила је дигитализацију културног наслеђа хитном акцијом будући да су путовања забрањена и уведена изолација широм света. Маргрет Вестагер додаје да су „[...] блокаде истакле потребу за виртуелно доступним културним наслеђем“. Заправо, културне институције као што су музеји и уметничке галерије развиле су виртуелне обиласке својих изложби како би задржали људе близу културе и уметности (више информација у делу 5.3).

Други разлог зашто културно наслеђе треба да се дигитализује је проширење знања и могућност тренутног приступа изложбама, музејима и уметничким галеријама.

Преоптерећени распореди, претрпани музеји, дуги редови за чекање и тешкоћа путовања из економских разлога могу да удаље људе од културе. Уласком у виртуелну собу или претраживањем на мрежи о историјском месту може се омогућити тренутни приступ људима култури и уметности (Дигитално културно наслеђе, 2022).

Наравно, дигитализација културног наслеђа није једноставна процедура јер је технологија у сталном развоју, државе чланице нису довољно квалификоване за ову процедуру и улагања су преко потребна. У ствари, ЕУ нуди многа средства за ову процедуру, као што су Хоризонт Европа за културно наслеђе и програм Дигитална Европа (Дигитално културно наслеђе, 2022).

С друге стране, ова промена у технологији може бити незгодна и за друштво. Људи, посебно старији, немају дигиталне вештине да би имали користи од ове врсте културе и туризма, чак и ако су можда они којима је то најпотребније због њихове немогућности или потешкоћа да путују. Штавише, наставници немају довољно развијене дигиталне вештине да би имали користи од ове акције, а ученици нису толико упознати са овим концептом дигитализације културног наслеђа.

6.2. Представљање идеје – зашто је то важно за нашу заједницу?

Један од главних разлога зашто је пичинг релевантан у данашњем друштву једноставно је елемент времена. Распон пажње људи се смањило са 12 секунди у 2000. на само 8 секунди у 2015. Многи стручњаци тврде да је распон пажње људи који припадају такозваном “Ген 3” око 4-6 секунди. Сваки дан смо бомбардирани хиљадама маркетиншких порука, мејлова, текстова и објава на друштвеним мрежама.

Наш фокус је исцрпљен.

Осим тога, велика употреба паметних телефона, интернетских услуга и друштвених медија може учинити да се осећамо преоптерећени и исцрпљени због великог броја информација које бисмо требали пробати за тако кратко време. Стога се начини на које комуницирамо и презентујемо наше идеје брзо мењају.

Питчинг (представљање) може имати велики утицај на друштво у којем живимо – ако знате како створити јасну и памтљиву поруку, лако бисте могли доћи до бројних људи широм света. Питчинг је креативан процес у коме креирате и испоручујете презентацију у којој се од вас очекује да ефикасно комуницирате своју идеју коришћењем различитих средстава. Овај процес вам омогућава да убедите некога да учини нешто уместо вас или чак да промените нека друштвена понашања и ставове.

Представљање се састоји од поруке, јединствене продајне тачке (УСП) са пратећим доказима (СЕ) и захтева. Ваш предлог мора да одговори на три питања: о чему се ради (порука), како функционише или како ради (УСП) и зашто (Захтев). Представљање кључне улоге у сервисном учењу, посебно када је у питању промовисање ваших задатка ученицима и усмеравање како да организују своје налазе како би били јасни и сажети. Осим тога, дигитализација културног наслеђа изузетно је важна за наше друштво – оно се брзо развија захваљујући дигиталним технологијама. Тренутни замах је да најбоље очувамо наше културно наслеђе и доведемо га у ову дигиталну деценију коришћењем различитих стратегија.

На пример, можете предложити увођење различитих приступа намењених дигитализацији културне баштине. Један од најпопуларнијих приступа који се користи приликом излагања је такозвано „причање прича“ (“storytelling”). Приповедање значи персонализирање ваше комуникације како бисте истакли важне тачке и учинили да порука оживи вршњацима и жирију.

Филозофију приповедања треба применити на представљање концепата дизајна, јер приступ приповедању може значајно утицати на публику.

Ево неколико кључних начина на које личне приче имплементирани у СЛ могу подићи вашу поруку изнад стандардног продајног садржаја.

1. Покажите да сте аутентични и да заслужујете њихово поверење.

Приповедање омогућава ученицима да виде праву вашу природу, изван контекста маркетиншког садржаја за одређени посао или решење. Када је у питању сервисно учење, причање прича је први корак ка изградњи правог односа са другим људима, тако што ћете имати сјајан осећај за оно што заједници заправо треба. Циљ је позитивно усмерити посвећеност ученика својим заједницама и шире, разумевање проблематичних питања, помагање другима који се суочавају са одређеним потешкоћама, промовисање разумевања и културног спајања, те укључивање у друштвене вредности.

2. Повежите се с емоцијама људи, као и логиком.

Чињенице и бројке се лако заборављају, али се емоције дуго памте. На пример, према подацима Европске комисије, мање од 20% збирки у нашим музејима, галеријама или библиотекама је дигитализовано. Проналажење места у својој поруци за причу о изазивању неких емоција, нпр. „Ситуација у погледу дигитализације културног наслеђа још је драматична за локалитете и споменике. Истовремено, ова блага су све више изложена природним и људским ризицима: од пожара у катедрали Нотр-Дам у Паризу, до редовних поплава у Венецији. Од пожара до поплава, прошлог лета доживљавамо екстремно време у многим деловима Европе. Климатске промене утичу на културну баштину од које би будуће генерације имале штете.

6.3. Примери успешне дигитализације културне баштине

Многе иницијативе које већ постоје потврђују да је културна баштина дигитализована и очувана путем технологије. Пре пандемије КОВИД-19 и снажног развоја технологије, посебно током пандемије КОВИД-19, култура и уметност били су негативно погођени јер су путовања забрањена или је препоручено избегавање, музеја, позоришта, цркава, и културних центара. Ипак, многе фазе изолације нису спречиле људе да култивишу своју културу и путују кроз технологију, виртуелну стварност и виртуелне обиласке познатих музеја. У наставку ће бити дати неки примери који показују различите начине очувања културног наслеђа.

Путовање светске баштине (World Heritage Journeys)

Путовање светске баштине (World Heritage Journeys) је иницијатива УНЕСКО, у сарадњи са Национал Географик и националним, као и локалним менаџерима за културу и туризам, да представе и помогну туристима да доживе дестинације светске баштине унапред или на начин да их гледају само преко екрана и може бити задовољавајуће и довољно информативно као искуство вредно помена.

Ова платформа је подељена на:

- Европску баштину (европска култура и историја)
- Будистичку баштину (будистичка култура и историја у Јужној Азији)
- Одрживи туризам (савети које треба применити пре, током и након путовања за одрживи туризам)
- Светску баштину (даље објашњење о томе шта листа светске баштине обухвата и на које категорије је подељена, нпр. културна, природна и мешовита).

Путем ове платформе корисници могу сазнати више о светској баштини, са детаљним туристичким водичима за истакнуте дестинације и основним информацијама за сва места светске баштине. Корисници ће открити скривене драгуље где повећана посећеност може помоћи у подршци, очувању и одрживом развоју.

Линк: <https://visitworldheritage.com/en/home>

Google Arts & Culture

Google Arts & Culture је онлајн платформа слика и видео записа високе резолуције уметничких дела и културних артефаката из културних организација широм света. Гледаоци могу виртуелно обилазити музеје, уметничке колекције и галерије и имати врхунски доживљај чак и кроз екран. Приликом лансирања платформе (2011.), само 17 музеја је било укључено у платформу, али је 2012. године Гугл најавио проширење платформе на 151 културну организацију целог света.

У овом тренутку, Google Arts & Culture нуди различите познате туре по музејима, седмичне вести везане за културу и персонализовану колекцију уметничких дела засновану на вашој омиљеној боји.

Платформа такође нуди занимљиве и интерактивне игре везане за културну баштину јер претвара познате слике у слагалице, бојанке и културне крижаљке.

Линк: <https://artsandculture.google.com/>

Virtual tours - Виртуелне туре

С обзиром на то да је пандемија КОВИД-19 и да се карантини примењују у свим земљама, музеји су морали пронаћи алтернативу како би наставили радити, одржавали контакт с јавношћу и држали људе блиским са културом. Многи музеји су развили виртуелне туре за свој садржај, омогућавајући људима да буду „онлајн“ туристи све док се крећу кроз своје виртуелне туре. У наставку можете пронаћи различите туре по познатим музејима и уметничким галеријама:

- Музеј Лувр, Француска: : <https://www.louvre.fr/en/online-tours#tabs>
- Музеј d'Orsay, Француска: <https://www.musee-orsay.fr/en/collections>
- Дворац Версај, Француска: <https://artsandculture.google.com/exhibit/fashion-at-versailles-%E2%80%9Cfor-her%E2%80%9D/lwLSVueXWLR3Ig?hl=en-GB>
- Музеј Calouste Gulbenkian, Португал: <https://gulbenkian.pt/museu/en/virtual-tour/>
- Музеј уметности Метрополитан, САД: <https://artsandculture.google.com/partner/the-metropolitan-museum-of-art>

Europeana

Еуропеана је европска дигитална културна платформа која би требала бити основа за изградњу заједничког простора са податцима за културну баштину. Омогућава музејима, галеријама, библиотекама, архивима широм Европе да деле и поново користе дигитализоване слике културног наслеђа, као што су 3Д модели историјских локалитета, висококвалитетни скенови слика и блогови који се односе на културу и уметност. Ова платформа се често ажурира како би се корисници задржали и заинтересовали.

Линк: <https://www.europeana.eu/en/>

Artly - Научите историју уметности, уметничка дела и слике

Artly је апликација која нуди сликарску игру, музеј и уметничку галерију. Кроз своје интерактивне квизове омогућава корисницима да препознају слике великих уметника, као и да тестирају и ојачају своје знање о култури. Понуђени квизови су изазовни јер су њихови нивои тежине виши када корисници напредују на следећи ниво где су мање популарна ремек-дела.

Линк: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.pavelkozemirov.guesstheartist&hl=en&gl=US>

6.4. Увод у кључне дигиталне ресурсе/алате потребне за планирање пројекта сервисног учења

Замислимо да већ имате јасну идеју и визију о томе шта бисте желели развити као пројекат сервисног учења. Ипак, да би ваша идеја постала стварност, важно је планирати не само њено стварање, већ и развој, еволуцију, а можда и завршетак. Да бисте то учинили, постоје различити кључни дигитални ресурси који могу олакшати процес и помоћи вам да будете организованији. У овом одељку биће представљени неки примери дигиталних алата који ће вас потакнути да их користите.

Padlet

Падлет је платформа за сарадњу у којој корисници могу постављати, организовати и делити садржај на виртуелним огласним плочама које се називају „падлети“. Падлет је заправо алатка која је изузетно лака за коришћење јер омогућава корисницима да сарађују на мрежи објављивањем текста, слика, линкова, докумената, видео записа и гласовних снимака.

Овај алат може бити заиста користан када је у питању прва фаза пројекта сервисног учења јер се може користити као онлајн простор за прикупљање идеја, ресурса и свих других категорија које желите да креирате. Падлети се могу користити појединачно, али и делити са другим људима, што их чини адекватним за сесије размишљања и тимског рада. У ствари, будући да је овај алат врло једноставан за коришћење, наставници га могу упознати са ученицима како би развили свој тимски рад и креативне вештине док развијају пројекат сервисног учења.

Линк: <https://padlet.com/>

Ограничења: Падлет омогућава корисницима да креирају 5 „палета“ пре него што затражи плаћање.

Miro

Миро је врло сличан Падлету јер се користи у исту сврху. Миро је онлајн алат који може да се користи као интернет табла од стране једне или више особа како би прикупили идеје, размишљали и визуелно пратили напредак неког задатка. Функција коју нуди Миро, али не и Падлет је једна од стратегија планирања, јер омогућава корисницима да планирају предстојеће задатке на, оку угоднији начин.

Дељењем заједничке везе са другим члановима групе, табла се може уређивати истовремено, омогућавајући тиме да ради заједно на једном документу. То је заправо место где може бити корисно за пројекат сервисног учења јер наставници могу заједно сарађивати на развоју идеје, или чак позвати ученике да се учине. Дозвољавајући студентима да учествују у процесу размишљања, могли би да размишљају о друштвеном утицају који ће овај пројекат имати.

Линк: <https://miro.com/>

Ограничење: Миро омогућава корисницима да креирају 3 плоче пре него што затражи плаћање.

ClickUp

ClickUp се користи за корак даље од пуког размишљања и прикупљања идеја. У ствари, користи се за планирање, праћење и управљање било које врсте задатака или посла. Креирањем новог задатка, ClickUp корисницима даје могућност да одреде рок, доделе одговорну особу и додају опис или приложе датотеке везане за задатак. Штавише, ClickUp омогућава корисницима да имају различите просторе на једном налогу, помажући им да буду организовани и структурирани. На крају, када се рок приближи, особе одговорне за тај задатак ће бити обавештене у виду подсетника на крају.

Што се тиче пројекта сервисног учења, овај алат може показати шта је урађено, шта се тренутно развија и шта ће се развијати у будућности. Ово може омогућити наставницима да понуде општи преглед ученицима о томе шта ће бити њихов пројекат и шта ће од њих бити потребно како би их уверили и охрабрили да учествују. Што се тиче ученика, може им помоћи да планирају задатке који су им додељени и да правилно управљају својим временом како би испунили оно што се од њих тражи.

Линк: <https://clickup.com/>

Ограничење: Бесплатна верзија доступна је само за личну употребу, што значи да се не може користити више од једне особе.

Trello

Trello се може окарактерисати као комбинација ClickUp-а и Миро програма. То је заправо алат за сарадњу који организује ваше пројекте у табле. Trello вам једним погледом говори на чему се ради, ко на чему ради и где је нешто у процесу. Сличан је ClickUp-у јер му је главни циљ планирање, праћење и организовање задатака. Затим, сличан је Миру јер је као бела табла, са самолепљивим цедуљама за сваки задатак.

Стога је Trello још један алат који може да користи наставницима док раде заједно, као и са својим ученицима. Ученицима ће бити понуђена додатна врста белих табли које ће им помоћи да докажу своје дигиталне вештине и организују своје задатке на мрежи на структурисан начин.

Линк: <https://trello.com/>

Ограничења: Trello омогућава корисницима да имају 10 плоча пре него што затраже плаћање.

Многе алате и ресурсе могу користити и наставници и/или ученици. Наставници, међутим, морају пронаћи адекватан алат за своје потребе, али и за своје ученике, односно онај који одговара профилу ученика и дигиталних вештина.

6.5. Дигитализација, на који начин? Могући избори како дигитализовати културну баштину

Дигитализација и онлајн доступност дају збиркама музеја, библиотека и архива много већу видљивост. Ово не привлачи само нове посетиоце, туристе и истраживаче, већ и побољшава пословање регионалним економијама. Дигитализација и дигитално очување даље стварају прилике за запошљавање у иновативним областима као што су 3Д снимање, 3Д обрада и алати за дигитализацију текста или очување аудио-визуелног материјала.

Технике дигитализације зависе од врсте објекта – текст, фотографија, архитектура, аудио, видео итд. Технологија дигитализације састоји се од специјализованог хардвера, софтвера и мрежа; техничка инфраструктура укључује протоколе и стандарде, претпоставља политику и процедуру (за ток посла, одржавање, сигурност, надоградњу итд.). На пример, у дигитализацији уметничких колекција постигнути су занимљиви резултати коришћењем не само фотографија и видеа, већ и рендгенских, 3Д и ласерских скенирања, инфрацрвених и УВ зрака.

Видео је вредан алат за креативну документацију и може се користити за олакшавање прикупљања информација, извештавања, ширења и умрежавања. Видео олакшава документовање и ширење културног материјала са већом публиком.

Budakov, P. (2018) Yu Garden

Процес производње дигиталног видеа може се илустровати следећим корацима:

Предпродукција – истражите свој оријентир, споменик итд. напишите свој сценарио, креирајте сториборд, припремите распоред продукције који одговара школском програму и узмите своју опрему.

Производња – производња садржаја пројекта. Препоручљиво је следеће:

- Потражите културну лепоту на неочекиваним местима.
- Прикажите контраст, не само у светлу, већ и у текстури.
- Искористите јединствену перспективу да укључите у сцену.
- Будите свесни културолошке осетљивости фотографије, али када је то дозвољено, сабележите је у потпуности.

Budakov, P. (2018)

Пост-продукција - монтажа снимљеног видеа, додавање музике, аудио ефеката и гласа. Подешавање звука и боје, додавање наслова и пасуса; креирање специјалних ефеката, креирање рекламног материјала; и објавити пројекат за циљну публику вашег клијента. На пример, можете да користите бесплатну апликацију за преузимање, као што је: Kdenlive, која вам омогућава да брзо уредите свој снимак и извезете свој спот.

Постоје бројни опен-соурс видео уређивачи који корисницима омогућавају лак увоз, уређивање и извоз снимљеног видеа. Препоручљиво је истражити генератор базиран на софтверу отвореног кода CHER-Ob за заједничку анализу. С обзиром на пројекат културног наслеђа, истраживач може једноставно генерисати уводни видео за друге да га лако разумеју одабиром преференција и напомена. Серија анимираних снимака 2Д и 3Д објеката појавиће се према редоследу који је одредио корисника у видеу с насловима напоменама, илустрацијама и мапама. Ова идеја је корисна за интеграцију културних и дигиталних ресурса, као и за пружање погодног начина за истраживање и откривање културног наслеђа од стране шире јавности.

Дисеминација – покретање видео садржаја и његова промоција.

У исто време, важно је бити свестан размене знања и интелектуалног власништва представљеног у видеу и филму.

Приликом прикупљања видео снимака људи, локалитета или објеката у сврху истраживања или документације, важно је да се са свим укљученим особама договорите о томе које су потенцијалне употребе снимака, где ће бити похрањени или архивирани и ко има законско право да одлучује о њиховој употреби.

Перформансе снимања

Имајте на уму да су правила у многим земљама много строжа за снимање извођача и наступа него за снимање људи у разговору или активностима. Извођењима се често даје виши ниво заштите у Закону о ауторским правима, посебно када укључују „традиционалне културне изразе” или „фолклорне представе”. Такви наступи могу, али не морају бити професионални и могу укључивати држање говора, игру, бубњеве, приповедање итд.

6.6. Платформе и алати

Главна сврха тзв. Систем управљања учењем (Learning Management Systems -LMS) је имплементација и праћење комбинованих активности или активности е-учења, а њихов тип може варирати у зависности од организационих циљева и профила ученика. Стога би одабир и прилагођавање ЛМС-а био од велике важности, а тиче се бројних аспеката, од којих се неки односе на спровођење солидних истраживања и анализе понашања у учењу, узимајући у обзир циљеве учења које постављају инструктори и администратори и дизајнирање интуитивног, корисничког искуства. Међутим, постоји обиље ЛМС-а које можете изабрати, неки од најважнијих су следећи: Mindflash, SkyPrep, Rippling, MasterStudy WordPress LMS, ProProfs LMS, iSpring Learn, TalentLMS, Docebo, Moodle, итд. Обично школе узмају у обзир следеће аспекте када бирају ЛМС за интеграцију сервисног учења:

- Опције имплементације ЛМС-а
- Врсте купаца и подршке
- Врста лиценце и сигурносне карактеристике

Једна од најпопуларнијих платформи коју су преферирале многе школе је Мудл (Moodle). Moodle (Modular Object-Oriented Learning Environment) је кампус за учење отвореног кода – софтверски пакет за израду интернетских курсева и веб страница. То је систем управљања учењем (ЛМС) који омогућава ефикасну и поуздану сарадњу међу ученицима, инструкторима и студентима. Поред тога, Moodle користи механизам приступа заснован на улогама и промовише три главне улоге: администратора, наставника (менаџера) и ученика. Осим тога, ако радите са спољном организацијом у сврху вашег Сервисног учења, можете одобрити њиховим представницима привремени приступ како бисте били у току са напретком ученика. Молимо, имајте на уму да сервисно учење (СЛ) захтева да успоставите брзу и беспрекорну комуникацију са вашим ученицима. Поред тога, СЛ промовише тзв. 'заједничку размену знања', док ЛМС може да омогући ученицима да комуницирају са вашим задатком, производе садржај за учење, покрећу форум, постављају своја питања и добијају брзи одговор, итд.

Сервисно учење би могло поставити следеће изазове пред вас као едукатора:

Изазов 1: Висок ниво задовољства корисника

Решење: односи се на дизајн и развој интуитивног и user-friendly интерфејса који одражава чисти дизајн и јасноћу. Интерфејс би требало да повећа самопоуздање ученика тако што ће омогућити лак приступ и проналажење информација које су им потребне у року од највише 3 клика. СЛ опис је обично кратак и концизан и рад на таквом пројекту захтева много интеракције између учесника.

Изазов 2: Дозволите ученицима да се лако оријентишу на свој СЛ задатак.

Решење: Креирањем ефикасног распореда као и стварањем UI образаца који ученицима даје основе упознавања за ефикасно конзумирање садржаја обуке. Стварањем конзистентности и кохерентности између свих елемената корисничког интерфејса – значајно би се побољшала приступачност и одзив корисника.

Изазов 3: Омогућите ученицима да имају приступ платформи са паметних телефона и таблета

Решење: Ученици обожавају да користе своје паметне телефоне у сврху учења - како би осигурали несметану интеракцију кроз динамичку промену изгледа ЛМС страница. На различитим типовима екрана и геџета, покушајте да користите одговорну тему дизајна.

Закључак

Укратко, ЛМС би требало да укључи корисне функције, као што су: корисничко сучеље, једноставан приступ за све врсте учесника, бројне интерактивне активности дигиталног учења, велики број моћних додатака и могућност интеграције разних трећих - алата за учење за забаву. Осим тога, странице курса треба да се добро приказују на различитим уређајима и величинама екрана.

САМОПРОЦЕНА

Шта сте научили из ове јединице? Можете сами да процените своје знање следећим скупом питања:

1. *Пандемија ЦОВИД-19 није била један од разлога који подстичу дигитализацију културног наслеђа.*

ТАЧНО / НЕТАЧНО

2. *Дигиталне алате треба изабрати на основу:*

- Профила и дигиталних вештина васпитача
- Профила и дигиталних вештина ученика
- Разлога зашто га треба користити
- Све наведено

3. *Представљање је процес који вам омогућава да убедите некога да учини нешто за вас или чак да промените нека друштвена понашања и ставове.*

ТАЧНО / НЕТАЧНО

4. *Представљање се обично састоји од следећих компоненти:*

- Порука, јединствена продајна тачка (УСП) са пратећим доказима (СЕ) и захтев.
- Порука, Дијалог између учесника и Захтев.
- Увод, Дуга прича о водитељу и обећању.
- Много графика, специфичних техничких детаља и Захтева

5. *Видео олакшава документовање и дељење културног материјала са већом публиком.*

ТАЧНО / НЕТАЧНО

6. *Процес производње дигиталног видеа може се илустровати следећим процесима:*

- Уређивање - Снимање - Маркетиншка промоција
- Предпродукција - Производња - Постпродукција - Дисеминација
- Истраживање - Уређивање звука - Предпродукција - Додавање титлова
- Предпродукција - Истраживање - Уређивање звука - Сторибординг

РЕШЕЊА ЗА САМООЦЈЕНУ

Лекција 1

1.c 2.a 3.c 4.b 5.d

Лекција 2

Лекција 3

1. Нетачно 2. Нетачно 3. Тачно 4. Тачно 5. Тачно 6. Тачно

Лекција 4

1. ИСПИТ 2.a.Тачно б.Нетачно ц. Нетачно 3.б 4.a

Лекција 5

1. Сумативно оцењивање је више оријентисано и оцењује финални производ, док се формативно оцењивање фокусира на процес ка завршетку производа.

2. Ствари које треба узети у обзир су:

- критеријуми за избор дела
- ко ће изабрати које делове посла
- шта ће пратити одабране радове (на пример, самопроцена, размишљања, алати за процену, коментари фасилитатора учења (културно наслеђе))
- како утврдити шта треба укључити, а шта уклонити
- када и како (дигитални/комбиновани) портфолији треба да се користе (за потребе извештавања, конференције предвођене ученицима, интервјуи родитеља и фасилитатора учења (културно наслеђе), писање извештаја)
- формат који ће портфолији имати (дигитални/мешовити) (на пример, електронски, регистратор, фасцикла)
- где ће бити смештени портфолији (дигитални/мешовити)
- који има приступ (дигиталним/мешовитим) портфолијима
- коме портфолио на крају припада
- како ће се (дигитални/мешовити) портфолији кретати са ученицима.

3. Наставник може понудити кооперативне дискусије о оцењивању:

- Фацилитатор учења (културна баштина)–ученик
- Фацилитатор учења (културно наслеђе) – наставник
- Презентација под водством ученика
- Тросмерна дискусија

Лекција 6

Пре/процена

Да ли знате шта се крије иза скраћенице „ЛМС“ у образовању?

Да ли је Европска унија дала своје мишљење у вези са дигитализацијом културног наслеђа?

Да ли је дигитализација културног наслеђа потпуно нов феномен?

Самопроцена

1.Нетачно 2.д 3.Тачно 4.a 5.Тачно 6.б

РЕФЕРЕНЦЕ:

Anderson, L. W. & Krathwohl, D. R. (2001). A taxonomy for learning, teaching, and assessing. New York: Longman

Astin, A. W. (2000). How Service Learning Affects Students. DigitalCommons@UNO. <https://digitalcommons.unomaha.edu/slcehighered/144/>

Benefits and Challenges of Service-learning in Accredited Baccalaureate Social Work Programs Lisa Schelbe, Helen E. Petracchi, and Addie Weaver; *Benefits and Challenges of Service-learning in Accredited Baccalaureate Social Work Programs (fsu.edu), consulted online in 20th April and 5th May

Canadian Journal of Higher Education Revue canadienne d'enseignement supérieur Volume 44, No. 1, 2014, pages 95 – 107 (online read in 20th April 2022)

Commission proposes a common European data space for Cultural Heritage. Shaping Europe's digital future. (2021, November 10). Retrieved July 4, 2022, from <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-proposes-common-european-data-space-cultural-heritage>

“Commission Proposes a Common European Data Space for Cultural Heritage | Shaping Europe's Digital Future.” Digital-Strategy.ec.europa.eu, European Commission, digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-proposes-common-european-data-space-cultural-heritage. Accessed 16 Apr. 2022.

“Cultural Heritage | Shaping Europe's Digital Future.” Digital-Strategy.ec.europa.eu, European Commission, digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/cultural-heritage. Accessed 13 Apr. 2022.

Council of Europe (2020), The Faro Convention: the way forward with Heritage, brochure. Strasbourg: Council of Europe. Available at: <https://rm.coe.int/the-faro-convention-the-way-forward-with-heritage-brochure/16809e3627>

Council of Europe (2020). Faro Convention Action Plan, factsheet. Available at: 168078048a (coe.int)

Education and Training Monitor 2020. (2020). [https://Op.Europa.Eu/](https://op.europa.eu/). <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/en/chapters/chapter1.html>

European Union (2018). Innovation in Cultural Heritage Research. [http://openarchive.icomos.org/id/eprint/2323/1/KI0118044ENN.en%20\(1\).pdf](http://openarchive.icomos.org/id/eprint/2323/1/KI0118044ENN.en%20(1).pdf)

Evidence of Service-Learning Benefits. (2018, May). Service Learning. Retrieved 2022, from <https://serc.carleton.edu/introgeo/service/benefits.html>

Furco, Andrew, “Service-Learning: A Balanced Approach to Experiential Education” (1996). Service Learning

Furco, Andrew, “New directions for higher education” (2001). Service Learning

Indeed Editorial Team. (February 4, 2020). 10 Characteristics of a Mentor and Why They're Important. <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/important-characteristics-of-a-mentor>

- International Baccalaureate Organization. (2018). Primary Years Programme: Learning and Teaching. IBO.org. http://www.lancerspyp.com/uploads/8/9/6/4/89644685/prc-learning_and_teaching-1-web_bffd8f20-78b3-4d6e-83dc-7255d1bf1c29.pdf
- Jacoby, Barbara (1996). *Service-Learning in Higher Education: Concepts and Practices*. Jossey-Bass.
- Knapp, Timothy D.; Bradley J. Fisher (2010). "The Effectiveness of Service-Learning: It's not always what you think". *Journal of Experiential Education*. 33 (3): 208–224
- Loyola University New Orleans (n.d.) Benefits of service learning for faculty, <http://www.loyno.edu/engage/benefits-service-learning-faculty>
- Making the PYP happen: A curriculum framework for international primary ... (n.d.). Retrieved June 23, 2022, from https://mtpyph.weebly.com/uploads/9/0/6/9/9069240/mtpyph_doc.pdf
- Mathison, S. (2005). Objectives-based evaluation. In *Encyclopedia of evaluation* (Vol. 1, pp. 282-285). SAGE Publications, Inc., <https://dx.doi.org/10.4135/9781412950558.n378>
- Munjeri, Dawson (2004) Intangible heritage. *Museum international*, LVI, 1-2 / 221-222, p. 12-20, illus.
- Oana Calarasu, Joaquim Luís Coimbra, Agnè Gadeikienė, Rima Kontautiene, Andra Luca, Isabel Menezes, Sofia Pais, Vaida Pilinkiene, Andrea Riccio, Maria Slowey, Jovita Vasauskaite, Tanya Zubrzycki. IO 2 Manual de Ferramentas para a Aprendizagem em Serviço Metodologias Pedagógicas no Ensino Superior. ENGAGE STUDENTS – Promoting social responsibility of students by embedding service learning within HEIs curricula. Consulted in 7th and 8th May 2022.
- Objectives-based evaluation. In *Encyclopedia of evaluation* (Vol. 1, pp. 282-285). SAGE Publications, Inc., <https://dx.doi.org/10.4135/9781412950558.n378>
- Pedersoli Jr., J.L, Antomarchi, C. et Michalski S. (2016). *Guide to Risk Management*. ICCROM https://www.iccrom.org/wp-content/uploads/Guide-to-Risk-Management_English.pdf
- Petti, L. et al. (2019) Towards a Shared Understanding of the Concept of Heritage in the European Context. *Heritage*. <https://usir.salford.ac.uk/id/eprint/52233/1/heritage-02-00155.pdf>
- Ripp, M. (2018). *Heritage as a system and process that belongs to local communities*. Available at: 16807bc255 (coe.int)
- Ritchhart, R., Church, M., & Morrison, K. (2011). *Making thinking visible: How to promote engagement, understanding, and independence for all learners*. Jossey-Bass.
- Service-learning - Wikipedia (consulted in 20th April 2022)
- Spiridon, P.; Sandu, I. (2015). Conservation of cultural heritage: from participation to collaboration. *ENCATC Journal of Cultural Management and Policy*, Volume 5, Issue 1. Available at: 2666-2015encatcjournalvol5issue14352.pdf
- STEPS Project (2018). *The Role of Cultural Heritage in Enhancing Community Cohesion: Participatory mapping of diverse cultural heritage*. Available at: 1680971cbd (coe.int)
- UNESCO (s.d) What is Intangible Cultural Heritage? <https://ich.unesco.org/en/what-is-intangible-heritage-00003>

UNITED NATIONS EDUCATIONAL, SCIENTIFIC AND CULTURAL ORGANISATION CONVENTION CONCERNING THE PROTECTION OF THE WORLD CULTURAL AND NATURAL HERITAGE Adopted by the General Conference at its seventeenth session Paris, 16 november 1972. <https://whc.unesco.org/archive/convention-en.pdf>

Webster, Bridget. (n.d.) Summative Assessment. Wlutec423.weebly.com. <http://wlutec423.weebly.com/assessment.html>

What Is Service Learning? And How Do Students Benefit From It? (elmhurst.edu) (consultado em 20/.04.2022)

Yusof, N., TengkuAriffin, T. F., Awang-Hashim, R., Nordin, H., & Kaur,A. (2020). Challenges of service learning practices: Student and faculty perspectives from Malaysia. Malaysian Journal of Learning and Instruction, 17(2), 279-309.,EJ1272191.pdf (ed.gov) consulted in 5th May 2022

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000135853>

Good practices search tool | Good Practices (agenda21culture.net)

<https://www.europeana.eu/>

https://www.wcupa.edu/_services/civicEngagementSocialImpact/documents/serviceLearningBenefits.pdf

FURTHER READING

Biggs, J., & Collis, K. (1989). Towards a model of school-based curriculum development and assessment using the SOLO taxonomy. *Australian journal of education*, 33(2), 151- 163.

Biggs, J. B. (2011). *Teaching for quality learning at university: What the student does*. McGraw-hill education (UK).

Bloom, B.S., (Ed.). 1956. *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals: Handbook I, cognitive domain*. New York: Longman.

Costa, A. L. (Ed.). (2000). *Developing minds: A resource book for teaching thinking*. Alexandria, VA: ASCD.

Crompton, H., Burke, D., & Lin, Y. C. (2019). Mobile learning and student cognition: A systematic review of PK-12 research using Bloom's Taxonomy. *British Journal of Educational Technology*, 50(2), 684-701.

Damopolii, I., Nunaki, J. H., Nusantari, E., & Kandowangko, N. Y. (2020, June). The effectiveness of Inquiry-based learning to train students' thinking skill based on SOLO taxonomy. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 1567, No. 4, p. 042025). IOP Publishing.

Digital Cultural Heritage. *Shaping Europe's digital future*. (2022). Retrieved July 4, 2022, from <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/cultural-heritage>

Langer, E., & Piper, A. (1987). The prevention of mindlessness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53, 280-287.

Lyman, F. T. (1981). The responsive classroom discussion: The inclusion of all students. In A. Anderson (Ed.), *Mainstreaming Digest* (pp. 109-113). College Park: University of Maryland Press.

Marshall, H. H. (1988). In pursuit of learning-oriented classrooms. *Teaching and Teacher Education*, 4(2), 85-98.

Marzano, R. J. (2000). *Designing a new taxonomy of educational objectives*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Perkins, D. N., & Ritchhart, R. (2004). When is good thinking? In D. Y. Dai & R. J. Sternberg (Eds.), *Motivation, emotion, and cognition: Integrative perspectives on intellectual functioning and development* (pp. 351-384). Mahwah, NJ: Erlbaum.

Perkins, D. N., Tishman, S., Ritchhart, R., Donis, K., & Andrade, A. (2000). Intelligence in the wild: A dispositional view of intellectual traits. *Educational Psychology Review*, 12(3), 269-293.

Ritchhart, R. (2002). *Intellectual character: What it is, why it matters, and how to get it*. San Francisco: Jossey-Bass.

Ritchhart, R. (2007). Cultivating a culture of thinking in museums. *Journal of Museum Education*, 32(2), 137-154.

Ritchhart, R., Hadar, L., & Turner, T. (2008, March). Uncovering students' thinking about thinking using concept maps. Paper to be presented at American Educational Research Association, New York.

Ritchhart, R., Palmer, P., Church, M., & Tishman, S. (2006, April). Thinking routines: Establishing patterns of thinking in the classroom. Paper presented at American Educational Research Association, San Francisco.

Ritchhart, R., & Perkins, D. N. (2000). Life in the mindful classroom: Nurturing the disposition of mindfulness. *Journal of Social Issues*, 56(1), 27–47.